

משנה - בבא קמא - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#) • [פרק י](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ח](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ט

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

פרק י

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

א

פרק

פרק א - משנה א

א **אָרְבָּעָה**. מְנִינָא לְמַעוּטֵי דְרַבִּי אוֹשְׁעִינָא וּדְרַבִּי חִיָּא [דְּמַנּוּ נְמִי לְנִזְקֵי גוּפּוֹ]. דִּתְנָא דִּידּוֹ בְּנִזְקֵי מְמוֹנוֹ קַמִּירִי, בְּנִזְקֵי גוּפּוֹ לֹא קַמִּירִי. גְּמָרָא: **ב** **נִזְיָקִין**. שְׁעוֹשִׁין נֶזֶק. וְנִזְקִין שֵׁם הַהֲזָק. הַרְ"ן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **ג** לְהִנְדֹּף דְּכַתִּיבִי בְּקָרָא בְּהִדְיָא. רַש"י: **ד** פִּיחוּ רַק הַפָּה. נִיעוּ לַחּוֹת הַחֶטֶס. רַש"י וְעֵין עוֹד. תּוֹלְדָה דְּבוֹר לְקַמֵּן מִשְׁנָה ג', וּפְרָק י' דְּבָבָא מְצִיעָא מִשְׁנָה ד': **ה** וְהָא דְלֹא נֶקֶט שׁוֹן, דְּהוּה אֲמִינָא אֶפְלוּ הֵיכָא דְאִין הִנָּאָה לְהֲזָקָה, וּלְפִיכְדָּ נֶקֶט לִישְׁנָא דְמַבְעָה, דְּמִשְׁמַע לִישְׁנָא דְגַלּוּיִי כּוֹי דְהִינּוּ לְהִנָּאָתָה. שְׁפַעְמִים נְגַלִּין פְּעַמִּים נְכֻסִין, דְהִינּוּ בְּשַׁעַת אֲכִילָה. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **ו** **וְהַהֲבֵעֵר**. יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת אֲמָאִי לֹא תִנִּי אֵשׁ. וְיֵשׁ לוֹמֵר דְאֵשׁ יֵשׁ לְהַבִּין מִסְתַּמָּא שְׁהוּא בְּעֵנִין שְׁדוּלֵק הָאֵשׁ בְּשַׁל חֲבֵירוֹ, וּקְרָא קְאָמֵר כִּי תִצָּא אֵשׁ, אֶפְלוּ מַעֲצָמָה, לְכֹד קְאָמֵר הַהֲבֵעֵר, וְהוּא לִישְׁנָא דְקָרָא לֹא תִבְעֵרוּ וְכוּי, וּמִירִי מִסְתַּמָּא דְבִשְׁלוּ הוּא מְדֻלִּיק, הֵכָא נְמִי דְכֻתְיָהּ. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **ז** **לֹא הָרִי כּוֹי**. פְּרוּשׁ אִין קְלָתוֹ שְׁל שׁוֹר פְּקַלְתּוֹ שְׁל מַבְעָה, דְּהוּה אֲמִינָא רְגַל כּוֹי, כְּמוֹ שְׁפַתְבַּת הַרְ"ב, וּלְפִיכְדָּ אִי כְּתַב רַחֲמֵנָא שׁוֹר לֹא אֲתִי מַבְעָה מִנִּיהּ, שְׁהוּא קִיל מִנִּיהּ. וְהָא דְלֹא שְׁנָאָה מִשְׁנַתְנוּ הַקַּל וְחֹמֵר כְּמוֹ שְׁאָמֵר לֹא זָה וְזָה [שְׁיֵשׁ בְּהֵם רִיחַ מִיִּים], מִשׁוּם דְּחַד מִחַד קַל לְמַצָּא חֹמֵר בְּאַחַד מִבְּחֻבְרוֹ. תּוֹסְפוֹת. וְעֵין

עוד: **[ח]** אבל מבור לחוד לא נפיק, דאיכא למפרך מה לבור שתחלת עשייתו לנזק כו'. והתנא האריך, להגדיל תורה ויגדיר. תוספות: **[ט]** דכתיב ובער בשדה אחר. רש"י: **[י]** כדי נסיב לה, דהא בור אצטריכא ליה למכתב, דלא אתי מפולחו, כדתנן במתניתין. רש"י ותוספות: **[יא]** ולרבי יהודה דמשנה ה' פרק ו' דמחייב טמון, יש לומר כמו שכתבו התוספות דהנה מצי למימר דכלהו אצטריך למכתב, דאי הנה נפקא מבור ומחד מהנד הנה פטרי בהו כלים. ולרבי יהודה אין הכי נמי דאצטריך משום הכי: **[יב]** האש. והא דלא הדר ותני לא הרי האש פהרי שניהם כדקא הדר ברישא, משום דטרחא ליה מלתא. נמוקי יוסף. סבירא ליה דיש באש מה שאין בשניהם לפי שכח אחר מערב בו ואין הולך לדעתו כמו שורו. ועין תוספות יום טוב: **[יג]** אף על גב דלא דמי לחד מהני אבות, אי יכולין לאתויי מתרתוי או מתלת או מטפיי בהצד השוה לחיובא, מחיבינן ליה. הר"ן: **[יד]** ושמירתו כו'. שנתחייבת בשמירתו מחמת שהם ממונד, או שנמסרו לך לשמרון, או שעשית בהם מעשה שתתחייב בשמירתו כו'. לאפוקי היכא דמסרינהו לאחרים לנטרינהו כדחזי, ופשע בהן השומר, דהשני חייב והראשון פטור. ולאפוקי נמי היכא דנטרינהו כאורחיהו ואזיקו, דפטור. נמוקי יוסף: **[טו]** חב. האי תנא ירושלמי הוא, דתני לישנא קלילא, ולא תני חייב. גמרא: **[טז]** תשלומי. להכי נקט לשון השלמה, דפחת נבלה משעת מיתה עד שעת העמדה בדין, דנזק הוי והמותר משלם לו מזיק. בגמרא דף י. והוא הדין דשבתה דבין מיתה להעמדה בדין, דנזק הוי. נמוקי יוסף. ועין תוספות יום טוב: **[יז]** דהא מיטב שדהו דהאיך דקא משלם משמע. גמרא: **[יח]** וילפינן מבור דכתיב ביה ישיב, לרבות שוה כסף. נמוקי יוסף:

פרק א - משנה ב

[יט] אבל אם נזק, פליגי תנאי. ומכל מקום פסקו כמאן דאמר אף לנזקין האחרון חייב. והטעם מפני שהאחרון העתיקו ממדת נזקין למדת מיתה, ומפני כך חייב בכל. המגיד משנה: **[כ]** מעילה. מעילה הוא דלית בהו, הא מקדש קדשי חייב בנזקין, כגון קדשים קלים שאין בהם מעילה מחיים, אלא אמורים לאחר זריקת דם. מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר ממון בעלים הוא כו': **[כא]** בגמרא פריך, מאן תבע ליה. אלא דנגח תורא דהפקר לתורא דידן, וקדם וזכה בו אחר. אי נמי נגח ואחר כך הקדיש ואחר כך הפקיר, שנאמר והועד בבעליו והמית איש וגוי השור יסקל וגם בעליו יומת. ומשמע שיהא לו בעל בשעת מיתה והעמדה בדין וגמר דין. והאי קרא אף על גב דבשור שהמית אדם כתיב, אם אינו ענין למיתה, דשבעה שור כתיבי, תנהו ענין לנזיקין. ועין תוספות יום טוב: **[כב]** לאו דוקא לחברו, דהוא הדין לשור נמי דינא הכי, ואשגרת לישנא דגמרא נקט. ועין

תוספות יום טוב: **[כג]** דְּבַעֲיִן וּבַעַר בְּשָׂדֵה אַחֵר. וּמְשׁוּם הֶכִי אִם הֵיִתָּה מִיַּחֲדָת לְפָרוֹת וְכוּי וְהִזִּיק בְּשׁוֹן וְרָגַל, חִיב, דְּשָׂדֵה אַחֵר קָרִינן בֵּיהּ. רש"י: **[כד]** וּכְשֶׁהִזִּיק כּוּי. לְאַתּוּי קָרוֹ, דְּכַתִּיב כִּי יִגַח, וְאִין נִגְיַחָה אֶלָּא בְּקָרוֹן כּוּי. גְּמָרָא. וּכְשֶׁהִזִּיק כּוּי דְרִישָׁא, לֹא דְרִישֵׁינן לִיהּ, דְּלָאוּ יִתְרָא הוּא. רש"י:

פרק א - משנה ג

[כה] שְׁכַל מְמוֹנוֹ שֶׁל הַמְּזִיק בְּמָקוֹם שֶׁמֵּנַח שָׁם דּוֹמָה לְבוֹר וְהוּי תּוֹלְדָתוֹ: **[כו]** וְאֶפְלוּ הֵיָה נִרְאָה שֶׁהִנְזָקִין שׁוֹיִן, לֹא אֲמַרִינן יֵצֵא זֶה בְּזֶה בְּלֹא שׁוּמָא. לְפִי שְׁמַתוּדָה הַשׁוּמָא יַעֲלֶה בְּדַקְדּוּק כּוּי. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[כז]** דְּמַטְלִטְלֵי דִּיתְמֵי לֹא מִשְׁתַּעֲבָדִי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב לְדִין דְּהֵאִידְנָא כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּמִשְׁנֵה ג' פְּרָק ט' דְּכַתְּבוֹת: **[כח]** דְּנִין דִּינֵי קְנָסוֹת. רש"י. וְאִף עַל גַּב דְּמִתְנִיתִין לֹא אִירִי בְּקְנָסוֹת, דְּהָא שׁוֹר לְרָגְלוֹ וּמִבְּעָה לְשֵׁנוֹ מִפְּרִשֵׁינן לִיהּ, מְכַל מְקוֹם מְרָמֵז לְנוֹ הַתְּנָא בְּמִתְנִיתִין אֶפְלוּ בְּמִילֵי דְלֹא אִירִי בְּרִישָׁא. תּוֹסְפוֹת: **[כט]** בְּגְמָרָא עֲבִיד צְרִיכוּתָא לְאַשְׁמַעֲיִנן תְּרוּוֹהוּ. וְאִם תֵּאמַר מֵאִי שְׁנָא הֵכָּא דְאַשְׁמַעֲיִנן דְּפְסוּלִים, הָא פְּסוּלִים לְכָל עֲדוֹת. כְּתִב הַרְמַב"ם דְּסִלְקָא דְעֵתְדָה אֲמִינָא דְנִקְל בְּנִזְיָקִין לְרַב מְאַרְעֵיהֶם וּלְמַעוּט הַזְדַּמְנוֹת עֲלֵיהֶם עֲדוֹת כְּשֵׁרִים, לְפִי שֶׁהֵכָּאוֹת [בין הָאֲנָשִׁים וּבין הַבְּהֵמוֹת] עַל הַרֵב בְּמַעֲמַד עֲמֵי הָאֲרָץ הַעֲבָדִים וְהַנְּכָרִים הֵם. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ל]** וְהַנְּשִׁים. דְּהַשְׁוֶה אִשָּׁה לְאִישׁ. תּוֹסְפוֹת: **[לא]** וְאִף עַל גַּב דְּתַנְנן לֵה חֲדָא זְמָנָא בְּתַשְׁלוּמֵי נְזָק. מְפָרֵשׁ בְּגְמָרָא חֲדָא בְּתַם וְחֲדָא בְּמוֹעֵד, וְצָרִיכָא כּוּי:

פרק א - משנה ד

[לב] אִינָה כּוּי. מְשׁוּם דְּתַנִּי שׁוֹן וְרָגַל דְּמוֹעֲדִין מִתְחַלְתָּן נִקֵּט אִינָה מוֹעֲדָת וְלֹא תַנִּי הַבְּהֵמָה תַּמָּה: **[לג]** לְשׂוֹד. נְשִׁיכָה כִּינן דְּאִין הִנְאָה לְהַזְקָה כְּשׁוֹן, הוּי תּוֹלְדָה דְקָרוֹ. רְבִיצָה וּבַעֲיָטָה כִּינן דְּאִין הַזְקוֹן מְצוּי כְּרָגַל הוּו תּוֹלְדָה דְקָרוֹ. גְּמָרָא: **[לד]** דְּעַל יְדֵי הַעֲדָאָה דְעֵדִים אֲתוּ בְּהוּ חִיּוּב נְזָק שְׁלָם. הַלְכָּף חֲדָא מְלַתָּא הִיא. רש"י: **[לה]** כְּלוּמַר הֵךְ בְּבָא דְּמִתְנִיתִין. אֲבָל רִישָׁא עַל כְּרַחֲדָה רַבְּנָן הִיא. דְּהַשְׁוֶה מוֹעֲדָת כּוּי עַל כְּרַחֲדָה בְּחֲצַר הַנְּזָק, דְּבַעֲיִנן וּבַעַר בְּשָׂדֵה אַחֵר, וְתַנְנן הַבְּהֵמָה אִינָה מוֹעֲדָת כּוּי אֶלְמָא קָרוֹ בְּחֲצַר הַנְּזָק חֲצִי נְזָק מְשָׁלָם. וְהֶכִי קְאָמַר בְּגְמָרָא, רִישָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַבִּי טְרַפּוֹן. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[לו]** וְהָאָדָם. הֵרִי חֲמִשָּׁה. וּבְבַעֲלֵי חֵיִים קְמִירִי, לְהֶכִי לֹא חֲשִׁיב בּוֹר וְאִשׁ. רש"י: **[לז]** הַזָּאֵב. וְחֲסוּרֵי מַחְסָרָא וְהֶכִי קַתְנִי, וְיִשׁ

מועדים אחרים פּיוצא באלו, הזאב כו'. גמרא: {לח} מועדין. אפלו
בנשיכה ובכל נזקין. רש"י: {לט} תרבות. שגדלן אדם בביתו. רש"י: {מ}
מה כו' אלא. אין לפרש כפשוטו, דהא איכא עוד דשיר, על פי עצמו דקנסא
הוא ומודה בקנס פטור, וחצי כפר דתם פטור. אלא הוא כמו אין בין. ועין
תוספות יום טוב: {מא} דמאי עליה, מעלה שבנכסיו כו'. גמרא:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

{א} ואף על גב דאמרן לה בפרק דלעיל, אידי דבעי למתני תולדה דהינו
הבהמה מועדת [וכו'], תנא אב בששברה ברגליה ממש. נמוקי יוסף: {ב}
מבעטת. אגב דשנה לצורות נקט לה הכא. תוספות: {ג} ותו נפקא מנה
דהוי תולדה דרגל, הינו לשלם מן העליה, כיון דמועד מתחלתו, אלא
דהלכה אפקיה לחצי נזק. ועין תוספות יום טוב: {ד} דרסה כו'. ואף על
גב דכבר שמענו, מפל מקום אצטריך לאשמענו, דסלקא דעתך אמינא
משנה היא בהך דריסה הואיל ודרסה בחזק כל כף שנתז השבר על כלי
אחר ושברו, מסתמא להזיק נתפונה, קא משמע לן דלא. אי נמי קא
משמע לן דמשפחת ליה נזק וחצי נזק בחד מעשה בהדדי פהאי גונא.
נמוקי יוסף: {ה} להלך. תנא רגל והוא הדיו שן. נמוקי יוסף. ועין תוספות
יום טוב

פרק ב - משנה ב

{ו} הבהמה. הינו שן הינו בהמה, אלא דקתני שן דחיה קתני שן דבהמה
לאשמענו דאף על גב דבעירה פתיב חיה בכלל בהמה כו', ודאתנא
מדרשא חביבא ליה ונקטיה ברישא. גמרא: {ז} כלומר דאי לאו הכי כל
המשנה ובא אחר ושנה בו פטור. גמרא: {ח} כפי שהיה צריך לקח שערים
למאכלה. רש"י. והרמב"ם כתב כגון חמור שאכל עשר ליטראות תמרים,

פרק ב - משנה ג

[ט] שְׁקָפְצוּ. וְלֹא שֶׁנִּפְלוּ, כְּגוֹן הֵיכָא דְמִקְרָבוּ כְּלִים לְפִתְלָא וְאִי הוּוּ קִפְצִי לְבָרָא מִמְנָא הוּוּ קִפְצִי, וְכִי נִפְלוּ אֲנִס הוּוּ וּפְטוּרִים, דְּהָא לָאוּ פְּשִׁיעָה הִיא אֲפִלוּ לְעֵינֵן קִפְצָה, דְּהָא כִי קִפְצִי לְבָרָא הוּוּ קִפְצִי. אֲבָל אִי הוּוּ בְּעֵינֵן שְׁפִיטָה קִפְצוּ הוּוּ תְּבָרִי, כִּי נִפְלוּ נְמִי חִיבִים. וְאִי עַל גַּב דְּבִנְפִילָה אֲנִיסִי הוּוּ, הָוָה תְּחִלְתּוֹ בְּפְשִׁיעָה לְגַבֵּי קִפְצָה וְסוּפּוֹ בְּאֲנִס, וְחִיב. וּמִתְנִיתִין דְּמִרְחֻקוֹ הַפְּלִים, וּמִשׁוּם הֵכִי חִיב עַל הַקִּפְצָה. וְעַל הַנְּפִילָה נְמִי הִזְהָ חִיב, אֲבָל מִשׁוּם הֵכִי לֹא קִתְּנֵי נִפְלָה, לֹאמַר דְּלִפְעָמִים פְּטוּר בְּנִפְיָה וְהִינּוּ הֵיכָא דְּמִקְרָבֵי, וְאִי פְּטוּר אִי עַל הַקִּפְצָה. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[י]** וּפְעָמִים שְׁהִגְחִלִים נְדָבְקִים בָּהּ. הִרְמַבִּי"ם: **[יא]** דְּבִגְדֵי שֶׁל בְּעַל הַחֲרָרָה, דְּהַשְׁתָּא הוּוּ בְּרִשׁוֹת הַנְּזָק, דְּבִעֵינֵן וּבְעַר בְּשִׂדָה אַחַר. בְּגִמְרָא: **[יב]** דְּבִאֲדֵי אֲדוּיִי הִיא מִתְנִיתִין, וְעַל כֵּלָּה גְּדִישׁ חֲצִי נְזָק. וּבְהֵכִי מִתְפָּרֵשׂא מִתְנִיתִין טְפִי שְׁפִיר. וְעֵינֵן תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב. וְאִיכָא נְמִי אֲוִקִימְתָא בְּגִמְרָא בְּאַנְחָא אֲנוּחִי, וְעַל מְקוֹם הַחֲרָרָה נְזָק: שְׁלֵם:

פרק ב - משנה ד

[יג] תָּם. פְּשִׁיטָא, דְּכָל שְׁלֵא הוּעַד תָּם הוּוּ. אֲלָא הֵכִי קָא בְּעִי, אִיזְהוּ שְׁיִקְרָא תָּם אַחֲרֵי הַעֲדָא. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[יד]** וְאִינוּ נֹגַח. דִּי אֲפִלוּ בְּפַעַם אַחַת, דְּמִסְתַּמָּא חֲזַר לְתַמּוּתוֹ כּוּי. וּמְכָל מְקוֹם חֲזָרָה שְׁל שְׁלֵשָׁה יָמִים פְּשִׁיטָא דְּסָגִי. הִרְאִי"ש:

פרק ב - משנה ה

[טו] רְצוּנוֹ לֹאמַר מְנַגֵּף וְאִילָד. דְּאֵלוּ נְגַח קָרָן גּוּפִיָּה [היא]: **[טז]** נְזָק שְׁלֵם. דְּאִמַר קָרָא יְשֵׁלֵם, תְּשִׁלוּמִין מְעֻלָּא, וְלֹא תִילֵף בְּקַל וְחִמְרָא מְקָרוֹ שְׁלֵא

לחייב אלא חצי נזק. כדאיתא בגמרא: **[יז]** קרון מרגל. כלומר קרון ברשות הנזק מרגל ברשות הנזק. ומה אם במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים החמיר בקרון, נמצא שרגל קלה וקרון חמור. מקום שהחמיר על השן ורגל הקלים לשלם נזק שלם ברשות הנזק, אינו דין שנחמיר בקרון שהוא חמור. נמצא דאיתנו למילף קרון חמורה מרגל הקלה ולא קרון מקרון. נמוקי יוסף: **[יח]** יותר מעט משבעה, וכיון דאפיקתיה משבעה דהינו הסגר, אוקמה אשני הסגרות. תוספות. ועין תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ו

[יט] ישן. משום שזוג אצטריד. דלא תימא דלא מחיב שזוג אלא כשהוא ער, אבל ישן אנוס הוא, קא משמע לן. נמוקי יוסף: **[כ]** הוא מהירושלמי. וטעמא דשני הבא אצלו הוא פושע. נמוקי יוסף: **[כא]** בגמרא יליף ליה מקרא: **[כב]** מדקתני סמא דומיא דשבר הכלים, מה התם נזק אין, ארבעה דברים לא, אף סמא כו'. גמרא. ולשון אפלו שכתב הר"ב, אינו מדיק. ועין תוספות יום טוב:

ג

פרק

פרק ג - משנה א

[א] משום דאדם בעל מחשבות הוא ואגב טרדא דלביה לאו אורחא לעיוני ומיזל. נמוקי יוסף. ועין תוספות יום טוב: **[ב]** החבית. פתח בכד וסיים בחבית, לומר לך הינו כד הינו חבית. למאי נפקא מנה, למקח וממכר. עין בגמרא: **[ג]** נשברה. שלא הניח אלא נתקל ונשברה. והינו דהר"ב קרי ליה נתקל למזיק בכדו שנשבר: **[ד]** כלומר ובלאחר נפילה פליגי. דהא בדברי רבי יהודה מפרש במתפון, אם נתפון לזכות בתרסיה כו', הינו אחר הנפילה, דאי בשעת נפילה לא שיך לומר נתפון לזכות בתרסיה אלא

מתכּוּן לְשִׁבְרָה כְּפֹרֵשׁ רִשׁוּי. וְקִשָּׁה דָּאָם כּוֹן תּוֹרַתִּי לְמָה לִי, מִיָּס וְחֻרְסִים. וּבְגִמְרָא, חֲדָא לְשַׁעֲת נְפִילָה (דְּבִיָּה נְמִי פְּלִיגִי), וְחֲדָא לְאַחַר נְפִילָה, וְעֵינִ תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** דְּמִתְכּוּן לְהַשְׁלִיכָה מִמֶּשׁ לִיכָא לְמִימַר, דָּאָם כּוֹן הָוָה מִשְׁמַע דְּבִכְגוֹן הָאִי הוּא דְּמַחֲיֵב רַבִּי יְהוּדָה, אֲבָל אִם לֹא כּוֹן לְהַשְׁלִיכָה אָף עַל גַּב דְּהוּי פּוֹשַׁע לְגַבֵּי נְפִילָה פְּטוּר, וְלִיתָא, דְּעַד כָּאן לֹא פְּטָרִי רַבְּנָן דְּרַבֵּי מֵאִיר אֲלֵא בְּמִפְקִיר נְזָקִיו דְּנִתְקַל: **[ו]** הָוָה לִיָּה כְּהִפְקֵר דְּאֲתִי מִמִּילָא. הָרִי"ף:

פרק ג - משנה ב

[ז] הַשּׁוֹפֵד כּוֹי. וְאַפְלוּ אֶפְקֵרִינְהוּ, דְּהִכָּא שׁוֹפֵד וּמְצַנִּיעַ שְׁלֵא בְּאַנְס, וְקִימָא לָן לְעִיל דְּמִפְקִיר נְזָקִיו שְׁלֵא בְּאַנְס לְכֻלֵּי עֲלָמָא חַיֵּב. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[ח]** **בְּנִזְקוּ**. פְּרוּשׁ, דְּעַצְמוֹ וְלֹא כְּלָיו: **[ט]** **בְּקוֹצִים**. שְׁעֵשָׂה גְּדָר קוֹצִים, דְּסַתָּם גְּדָר שְׁלֵ אֲבָנִים הוּא, דְּכִתִּיב [מִשְׁלֵי כד] וְגְדָר אֲבָנָיו נְהַרְסָה. רִשׁוּי: **[י]** שְׁנִסְמָדָּ אָדָם שֶׁם יוֹתֵר מִן הָרְאוּי. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[יא]** **שְׁנַפְל**. כִּיּוֹן דְּאַנְס צָרִיד לָן לְאוּקְמֵי הָדָּ סִיפָא בְּדָלָא אֶפְקֵרִינְהוּ וְאַתְּזַק לְאַחַר נְפִילָה, דְּהוּוּ לִיָּה לְסַלֵּק וְלֹא סַלֵּק, דְּבִהֲכֵי מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה, כְּדִתְנֵן אִם נִתְכּוּן כּוֹי. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

פרק ג - משנה ג

[יב] זָכָה. וְאָף עַל גַּב דְּכְהִפְקֵר הֵם חַיֵּב בְּנִזְקוּ, דְּמִפְקִיר נְזָקִיו שְׁלֵא בְּאַנְס חַיֵּב: **[יג]** וְקִשָּׁה דְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֲדָרְבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּמִשְׁנָה ה' פָּרָק י' דְּבָבָא מְצִיעָא. וְשָׁמָּא אִין הָעֲנִינִים שְׁוִים. תּוֹסְפּוֹת. וְעֵינִ תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[יד]** **הַהוֹפֵד**. מְדָלָא קַתְנִי הַמְּגַבִּיָּה שְׁמַע מְנָה בְּלִמְטָה מִשְׁלֵשָׁה וּבְמִתְכּוּן לְזָכוֹת בּוּ, דְּחַיֵּב מִשׁוּם מְמוֹנֵו. אֲבָל אִם הִגְבִּיָּה שְׁלֵשָׁה, דְּאִסְתַּלְקָא מְעֵשָׂה רֵאשׁוֹן, אָף עַל פִּי שְׁלֵא נִתְכּוּן לְזָכוֹת בּוּ חַיֵּב, דְּהָא קִימָא לָן מִפְקִיר נְזָקִיו שְׁלֵא בְּאַנְס חַיֵּב. בְּגִמְרָא: **[טו]** **חַיֵּב**. וְאֵלוּ כָּל הַקּוֹדֵם בְּהוֹן זָכָה לֹא קַתְנִי. דְּגִלְל דְּבַר שְׁאִין בּוּ שְׁבַח בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים הוּא, לֹא קִנְסוּ. גְּמָרָא. דְּמֵאֵן דְּמִפִּיק לְהוּ לְנִקּוֹת חֲצָרוֹ הוּא דְּמִפִּיק, וְלֹא עֲבִיד לְשִׁהוּי הַתָּם. ר"ן:

פרק ג - משנה ד

[טז] וְאָף עַל פִּי שְׁלֵא הִזְהִיר לָזֶה שְׁנִתְקַל בּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא טְרוּד בְּנַפְשׁוֹ.
גְּמָרָא:

פרק ג - משנה ה

[יז] וְזֶה כּוֹי'. וּפְגַע זֶה בְּזֶה. רִשְׁיִי: **[יח]** עֶמֶד. כְּגוֹן שְׁלֵא הָוָה לִיה לְעֶמֶד,
וְהִינוּ שְׁלֵא עֶמֶד אֶלָּא לְנוּחַ. אֲבָל עֶמֶד לְתַקֵּן הַקּוֹרָה דְּאוֹרְחִיהּ הוּא, פְּטוּר.
דְּהָא בְּמִשְׁנֵה דִּי לְעִיל לֹא מְחִיבִין לִיה לְנִתְקַל אֶלָּא כְּשֶׁהִיא יְכוּל לְעֶמֶד,
שְׁמַע מִנָּה דְּכָל כִּי אוֹרְחִיהּ לֹא הוּי פּוֹשַׁע. גְּמָרָא: **[יט]** חֵיב. וְלֹא אֶתְוֹלְדָּה
דְּבוּר מְחִיבִין לִיה, דְּאִם כֵּן לֹא חֵיב אַחְבִּית, דְּבוּר פְּטוּר בְּכֻלִּים. אֶלָּא כִּי
שְׁאִינוּ מְטִל לְאַרְצָא וְלֹא שְׁלִיט בְּגוּפִיהּ, אֶלָּא קְאִי אֲנַפְשִׁיהּ, כְּמֵאן דְּאִזְקִיהּ
בְּיָדִים דְּמִי. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[כ]** בְּנִירוֹ כּוֹי'. יֵשׁ לוֹמֵר דְּקָא מְשַׁמַּע לָן דְּאָף דְּפִשְׁתָּן
בְּהַרְיָחוּ הָאֵשׁ נִשְׂרַף וּבְרִי הִזְקָא הָוָה לִיה לְבַעַל הַנֵּר לְזַהַר בְּיוֹתֵר וּלְעוֹלָם
נְחִיבִיהּ, קָא מְשַׁמַּע לָן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ג - משנה ו

[כא] אֲבָל בְּגְמָרָא קְאָמַר נְמִי בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת: **[כב]** וּבִסְתָמָא לְצַרְכֵי שְׁבֵת
דִּינִין לִיה, דְּזִיל בְּתֵר רַבָּא, וְאֶפְלוּ לֹא נְקִיט מִיַּדֵּי בְּיָדִים, דְּהָא בְּעֵי לְמִימַר
עֲשֶׂרְתֵּם וְעֲרַבְתֶּם כּוֹי', אוֹ לְמִימְשָׂא פְּנִיּוֹ יָדָיו וְרַגְלָיו, אוֹ לְשִׁנּוּי כְּסוּתִיהּ.
אֲבָל אִי בְּרִיר דְּלֹא רְהִיט אֶלָּא לְשַׁאֲר צְרָכֵי דְּלֹא שִׁיכֵי בְּהוּ צְרָכֵי שְׁבֵת,
כְּבַחַל דְּמִי. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וּבְרַמְבַּ"ם מְשַׁמַּע דְּאֶפְלוּ רַץ לְשַׁאֲר צְרָכֵי בְּרִשׁוֹת
הוּא, כְּדִי שְׁלֵא תִכְנַס שְׁבֵת וְהוּא אִינוּ פְּנוּי. וְעֵין שְׁלַחן עֲרוּךְ סִימָן שַׁע"ח.
וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כג]** פְּטוּרִין. שְׁכַל אֶחָד גָּרַם לְעַצְמוֹ חֲבֻלָּה זוֹ. וְלֹא
הִזְיקוּ מִמֶּשׁ בְּמִתְכַּוֵּן אֶלָּא כְּלוּמַר הִזְקוּ זֶה בְּזֶה. תּוֹסְפוֹת. וְכַתֵּב הַנְּמוּקֵי
יוֹסֵף, דְּבַעֲרַב שְׁבֵת, שְׁמָה שֶׁהוּא בַּחַל מְשַׁנָּה בְּעֲרַב שְׁבֵת הוּא בְּרִשׁוֹת, לֹא
שָׂנֵא מְהֻלְכִים זֶה לְקִרְאֵת זֶה אוֹ זֶה אַחַר זֶה פְּטוּרִים. אֲבָל שְׁנֵיהֶם רְצִים,
דְּפְטוּרִים בַּחַל מְשׁוּם דְּכִי הִדְדִי נִינְהוּ, אִיכָּא לְאֶפְלוּגִי כְּדִפְלִגִּין לְעִיל בֵּין
מְהֻלְכִין זֶה לְקִרְאֵת זֶה אוֹ זֶה אַחַר זֶה. אוֹ מְהֵר הָאֶחָרוֹן אוֹ עֶמֶד הָרֵאשׁוֹן:

פרק ג - משנה ז

{כד} והזיק. שנתתה חתיכה מן העץ המתבקע או נשל הברזל מן העץ. נמוקי יוסף: **{כה}** אחר. בגמרא מצרכין להו. דאי אשמעינן מבקע ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים, הוה אמינא משום דהוה ליה לאסוקי אדעתיה דאי מטא בקעת התם היה מזיק כיון שרבים מצויין שם. אבל כשמבקע ברשות הרבים והזיק ברשות היחיד שאין רבים שם אימא לא מחיב. ואי אשמעינן מבקע ברשות הרבים, משום דלא ברשות קא עביד, דמאן יהיב ליה רשותא, אבל מבקע ברשות היחיד דברשות קא עביד אימא לא מחיב. ואי אשמעינן הני תרתי, הא משום דשכיחי כו' והא כו', אבל כשמבקע והזיק הכל ברשות היחיד אימא לא, צריכא. וכתב הנמוקי יוסף דלא זו אף זו קתני: **{כו}** חיב. נזק שלם. דכחו הוא וכגופו דמי, וקימא לו אדם מועד לעולם. נמוקי יוסף:

פרק ג - משנה ח

{כז} חצי נזק. ומגופו. דאם האחד אינו שוה כל כף, אינו מנכה לו אלא מה שיוכל לגבות מגופו. נמוקי יוסף: **{כח}** וכן לשון רש"י. וכתב עליו הרא"ש וזה לשונו, לומר לך שהתם משלם נזק שלם בנגיחה זו. כגון אם חבל מועד בתם חמשים ותם במועד ארבעים, הדין נותן שישלם המועד בתם שלשים, קא משמע לו שאין משלם אלא עשרה, דהינו יותר על מה שהזיקו תם. וסברתו משום שהתחילו כאחת אין כאן חבלה אלא במותר. הרא"ש. ועין תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ט

{כט} השור. קא משמע לו דהחלט השור כרבי עקיבא. ודלא כרבי ישמעאל דאמר יושם השור, דמזיק בעל חוב דנזק הוא, ויתן לו המזיק דמי השור. גמרא: **{ל}** ולא קימת כו'. ורבי מאיר מקימו פחת שפחתה מיתה מחצין בחי, שאם פחתה משעת מיתה ועד שעת העמדה בדיון, פחת דנזק. ורבי

יהודה אי למחצין בחי לחוד קאתי, אם כן נכתב ואת, מאי וגם, שמע מנה
תרת, דשתפיה רחמנא בשבתא. ומיהו אם עלה השבח יותר מהזקו לא
פליג בשבתא דבעלים משלמין ואין בעלים נוטלין. גמרא. ועין תוספות
יום טוב:

פרק ג - משנה י

[לא] פטור. הוא הדין לשאר ארבעה דברים לבד מנזק, דאדם חייב ושור
פטור. וכל שכן בשבת, דבעי פונה טפי. אלא דנקט בשבת לאשמעין הוא
דומיא דשורו, מה שורו מתפון להזיק ואין מתפון לביש, אף הוא אף על
גב שאין מתפון חייב. נמוקי יוסף: **[לב]** באביו ואמו. דמריה. נמוקי יוסף:
[לג] שורו כו' בשבת. שור אפלו בחל חייב. ומיהו חצי נזק, דמשנה הוא.
אלא נקט שור בשבת לאשמעין דמירי באדם דומיא דשור דעביד בשוגג
ואפלו הכי פטור מתשלומין. נמוקי יוסף: **[לד]** ולא דמי לחררה דפרק ב'
משנה ג' דצרות קרי לה. ונפקא מנה לשלם מן העליה, דחררה אורחא
שנדבקין בה גחלים:

פרק ג - משנה יא

[לה] לא כי. פרוש לא כן היה. ומצינו לישנא דלא כי בטענת שמא, הלכך
מצית למימר דנזק טוען ברי ומזיק טוען שמא, ואפלו הכי תנו המוציא
מחברו עליו הראיה. ואם כן שמעין מהא מתניתין תרת, חדא דאפלו
היכא דיש רגלים לדבר דהאי תורא אזקיה מדחזינהו דקא רדיף בתריה,
לא אמרינן איהו אזקיה אפלו בברי ושמא. ואידך, דגרמא בנזקין פטור,
דהא הקא דמודה נתבע דבסלע לקה מחמת האיך דהנה קא רדיף בתריה,
ואשתכח דאיהו גרם ליה למלקא בסלע, ואפלו הכי פטור. הרמ"ה ונמוקי
יוסף: **[לו]** ודוקא כי איכא סהדי דחד מניהו אזיק הוא דאמרינן שניהם
חייבים. אבל היכא דליכא סהדי בהכי, אף על גב דמודה מריהו דחד מניהו
אזיק, פטור. דהא אפלו יודה דהאי תורא הוא דאזיק נמי לא מחייב,
דקימא לן פלגא נזקא קנסא, ומודה בקנס פטור. נמוקי יוסף: **[לז]** ולא
אמרינן כיון דיחלט השור כמו שכתוב במשנה ט', משעת נגיחה קם ליה
ברשות הנזק, וממה נפשך אית ליה חלק באחד מהם, להוי כשני שורים
של שני שתפים שאם נאבד האחד נאבד לשניהם, קא משמע לן דשאיני
הקא שלא נתברר באיזה מהן הוה ליה חלק, מצי למימר איתי ראיה דהאי

הוא דאָקד. הרא"ש: **[לח]** רש"י. ותמהני דהא קימא לן יחלט השור. ואם כן לא יוכל לסלקו בזוי. ולשון נמוקי יוסף, והקטן תקח. תוספות יום טוב. ולי נראה לישיב דברי רש"י ז"ל על פי מה שכתבתי לעיל באות ל"ו בשם הנמוקי יוסף דדוקא כי איכא סהדי דחד מניהו אזיק כו' אם כן כל הצדדים הנאמרים הינו לחיבו בתשלומין דהרי על כל פנים אחד מממונו הזיק, אבל לענין להחליט השור כיון דאין העדים יודעים איזה מהן הזיק אמרינן לענין החלטת הקטן דלמא הגדול הזיק, ולעולם אינו משלם לו רק דמי הקטן. ולשון הנמוקי יוסף, והקטן תקח, אינו לענין החלטת השור שישלמו בלא חפץ הבעלים אי רוצה לסלקו בדמים, אלא שפרוש טענת המזיק הוא. ואף אי נימא לפרש לשון לא כי שהמזיק אומר ברי שהקטן הזיק, עם כל זה לענין ההוא חיובו דהחלטת השור הוי מודה בקנס, דהא מצד העדאת העדים אי אפשר להחליט שום אחד מהן, עוד זאת דהוי טענו חטין והודה לו בשערים דהרי הנזק אומר שהגדול נחלט לו ואין לו בגוף הקטן כלום, ודוקא לחיב ממון אמרינן דעל כל פנים דמי הקטן יקח. ואין כאן מקום להאריך: **[לט]** מועד. אשמעינן דאפלו לרבי אליעזר דאמר בבבא בתרא דף צ"ג גמל האוחר בין הגמלים בידוע שזה הרגו, מודה הכא דלא תלינן במועד, כיון דשניהם רצין. תוספות: **[מ]** ובאחד תם ואי נמי בששניהם תמים בלאו האי טעמא פטור, דהא מודה בקנס פטור: **[מא]** הינו אי תפס בסהדי. אבל בלא סהדי דאית ליה מגו דלא היו דברים מעולם אפלו שעור תביעתו, כשתובע ברי, לא מפקינן מניה. ועין תוספות יום טוב: **[מב]** ואף על פי שמודה בקנס פטור. פלגא נזקא שאני משאר קנסות, שאם תפס אין מוציאין מידו. הרא"ש:

פרק ד - משנה א

[א] והיכי דמי, כגון שראה שור ונגח, וראה שור ולא נגח, וראה שור ונגח, וראה שתי פעמים ולא נגח, דאפלו מועד לסרוגין לא הוי. רש"י. ומצי לפרושי נמי כגון דלא איעד בבית דין וכדתנן במשנה ד'. אלא משום דמסתמא מייעדין בבית דין להכי לא פירש כן: **[ב]** כלומר וכרבי ישמעאל סבירא ליה דיושם השור ולא הוי אלא בעל חוב דידיה, ולפיכך כשתפס בחובו נעשה שומר שקר: **[ג]** כלומר וכרבי עקיבא סבירא ליה דאמר יחלט

השור לחצי נזקו. ונמצא שאם כחש או שבח הוא ברשות שניהם, לא נעשה שומר אלא מחלקו, דעל כל אחד מטל לשמור חלקו. אבל לרבי ישמעאל שאין לו חלק מברר בגוף השור, לשעבודא בעלמא הוא דתפיס ליה, והוי כמו ראובן שחייב לשמעון מנה ותפס שמעון משל ראובן חפץ ששנה מאתים כדי לפרע ממנו, שחייב בשמירת כל החפץ. אבל לרבי עקיבא הוי כמו חפץ של שניהם שלפעמים זה שומרו ולפעמים זה, ולעולם אחריותו על שניהם. הרא"ש: **[ד]** האחרון כו'. ואף על גב דדקימא לן דשתפין חולקין כפי מספר השתפין לא לפי המעות כמו שאיתא במשנה ד' פרק י' דכתבות, הינו טעמא לפי שלא נשתתפו לדעת והוי להו כלקח זה בשלו וזה בשלו, דקימא לן דחולקין לפי המעות. הר"ן:

פרק ד - משנה ב

[ה] ואינו. מסקינן בגמרא דלא תנינן בוי"ו אלא אינו מועד, ודינא קאמר, דאיעד לחד מינא אף על גב דלא מתרמי ליה מינא אחרינא למחזי אי נגח ליה אי לא, מסתמא אינו מועד אלא לאותו מין שהועד לו. נמוקי יוסף: **[ו]** נראה לי דבעי לפרש קטנים דבהמה מה היא, דלא תימא דקה וגסה, אלא תרויהו בחד מינא. והוא הדין באדם. ועין תוספות יום טוב: **[ז]** לגדולים. מסתמא אפלו לגדולים דההוא מינא, ולא אמרינן הואיל ופרץ בההוא מינא, לא שנא גדולים דידיה ולא שנא קטנים דידיה. גמרא: **[ח]** לשבתות. בעו מניה פיון דמהניא חזרה דשלשה ימים למסתר העדאה גמורה לדידך (בפרק ב' משנה ד'), הרי כו' ואינו מועד לימות החל שבינתים מהו, מי אמרינן פיון דחזא בימות החל שבינתים ולא נגח סתר להו לשבתות [פיון דמהניא חזרה דשלשה ימים] כל שכן דמהניא למסתר מקצת ימי העדאה. נמוקי יוסף. ועין תוספות יום טוב: **[ט]** ולפרוש השני צריך לומר שהעבירו לפניו בני אדם:

פרק ד - משנה ג

[י] שנאמר כו'. ואף על גב דלגבי תם כתיב, בההיא אנפא דחייב בתם חייב במועד כדאיתא בגמרא. הלכך פיון דמעט קרא רעהו, כל היכא דלא שוו נזק ומזיק להדדי ודאי לאו רעהו קרינא בהו ומפטריו, נמוקי יוסף: **[יא]** פטור. בגמרא פריך הא תנינא ליה חזא זמנא (פרק קמא משנה ב') ומשני תני והדר מפרש. וארישא לא פריך, דהך דהכא לגופא, ולעיל לפרושי באיזה

הַקִּדָּשׁ: **[יב]** מְשׁוּם סִיפָא אֲצִטְרִיד, דְּרִישָׁא מְרַעְהוּ נְפִיק. מֵהֲרַשׁׁיִל.
וּבְגִמְרָא מְפָרֵשׁ מַאי וְאוֹמֵר. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד - משנה ד

[יג] חֲרַשׁ. בְּחֲרַשׁ שְׂאִינוּ שׁוֹמְעֵי וְאִינוּ מְדַבְּרֵי עֶסְקִינוּ, דְּהוּי חֲרַשׁ מְעַקְרוּ. אֲבָל
פְּקִח וְנִתְחַרֵּשׁ, בַּר דְּעַת הוּא וְחֵיב בְּכָל דִּינֵין שְׂבִתוֹרָה. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[יד]**
וּמִמִּילָא דְהוּא הִדִּין בְּחֲרַשׁ וְשׁוֹטָה. וְהַתּוֹסְפוֹת תְּמָהוּ דְלֹא דְמִי לְהִתֵּם
דְּמִירֵי בְּהִזִּיק בְּחֵי הָאֵב מְשׁוּם דְּמִטְלִי דִּיתְמִי לֹא מִשְׁתַּעְבְּדֵי לְבַעַל חוּב.
וּמִסְקֵי דְהִטְעַם פִּינּוֹן דְּחָס רְחֻמָּנָא עַל הִתֵּם שְׁלֹא יִשְׁלַם נֹזֵק שְׁלָם, הִלְכָּךְ
לְגַבֵּי יִתְמֵי חָסוּ עֲלֵיהוּ: **[טו]** אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס. וְאֵף עַל גַּב דְּלְגַבֵּי הִזִּיק דְּגוּפֵיהוּ
קָא פְּסִיק תְּנָא בְּמִשְׁנָה דִּי פֶּרֶק ח' פְּגִיעְתּוֹן רְעָה, שְׂאֵנִי הִתֵּם דְּלֹא אֲפִשֵׁר
לְאֲפּוֹטְרוֹפּוֹס לְמִיקָם בְּנִטְרִוּתֵיהוּ וְאִי מוֹקְמָא לְמִיגְבָא מְמֻוּנֵיהוּ מְכַלִּינָן
לְהוּ לְמֻמוּנֵיהוּ. אֲבָל גַּבֵּי שְׁוֹרִין אֲפִשֵׁר. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[טז]** כְּלוּמַר אַחַר
הַהֲעֲדָא: **[יז]** וְאֵף עַל גַּב דְּאִין נֹזֵקִין לְנִכְסֵי יִתּוּמִים אֲלֵא לְשִׁלְשָׁה דְּבָרִים
(בְּרִישׁ פֶּרֶק ו' דְּעֶרְכִין), הִכָּא שְׂאֵנִי, דְּאִי אֲמַרְתָּ מְעַלִּית אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס מְמַנְעֵי וְלֹא
עֲבָדִי. גְּמָרָא. וְאֲפִלוּ לְאֲבָא שְׂאוּל דְּמִשְׁנָה דִּי פֶּרֶק ה' דְּגִטִּין כּו', דְּהִכָּא אִינוּ
נְחָשׁב לְנִימּוֹן בְּשִׁבִיל זֶה אֲלֵא הוּא כְּשׁוֹמֵר בְּעַלְמָא שְׁלֹא יִזִּיק לְעוֹלָם.
תּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי: **[יח]** דִּיכּוֹלִין יִתּוּמִים לְמִימַר אִי הוּוּ מִיַּעְדֵי לִיה
בְּאֲנָפָא דִּילָן הָוֵה עֲבָדִין לִיה שְׁמִירָה מְעַלָּה וְלֹא הָוֵה נֶגַח. וּלְפִיכָךְ דִּינֵינָן
לִיה כְּתָם עַד שְׁיַעִיד בְּפָנֵי בְּעָלִים. וְלִית הִלְכָתָא כְּרַבֵּי מֵאִיר לְגַבֵּי רַבֵּי יוֹסֵי.
נְמוּקֵי יוֹסֵף:

פרק ד - משנה ה

[יט] כְּפָר. דְּכִפֵּר בְּמוֹעֵד כְּתִיב. וּמְשַׁלֵּם לִיּוֹרְשִׁים כּו'. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְהֵינּוּ דְּמִי
נֹזֵק. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כ]** וּבְמוֹעֵד לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הָוִי מוֹעֵד לְיִשְׂרָאֵל.
דְּלֹא כְּגִרְסַת גְּמָרָא דִּידָן. נְמוּקֵי יוֹסֵף: **[כא]** וּכְלוּמַר שְׁתֵּי פְּעָמִים. וְכֵן הוּא
בְּגִמְרָא: **[כב]** מִיתָה. דְּבִתָּם נְמִי כְּתִיב סְקֵל יִסְקֵל. רַשׁׁי: **[כג]** בְּגִמְרָא יְלִיף
לָהּ. וְדוֹקָא בְּבִין קִימָא וְדֵאִי. אֲבָל בֵּין שְׂמֵנָה, וְאֲפִלוּ בֵּין תְּשַׁעָּה פְּחוֹת
מְשַׁלְשִׁים, פְּטוּר, דְּמִסְפָּקָא לֹא מְפָקִינוּ מְמוּנָא. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְעֵינָן תּוֹסְפוֹת
יוֹם טוֹב: **[כד]** עֲבָד כּו'. בְּעֲבָד כְּנַעֲנֵי הַמְּטַבֵּל לְשֵׁם עֲבָדוֹת קִאִי, דְּכִינּוֹן דְּשִׁיבָּה
בְּמִצּוֹת חֵיבִיָּה רְחֻמָּנָא לְתוֹרָא קְטָלָא עֲלֵיהּ, דְּהֵא מְרִיָּה דְּתוֹרָא הָוֵה מְחִיב
נְמִי עֲלוּיָה קְטָלָא, דְּכִינּוֹן דְּלֹא עֲבָדוּ הוּא אִינוּ בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמִים. אֲבָל

אָעבד נְכָרִי וְהוּא הִדִּין שְׁפָחָה לֹא מַחִיב תּוֹרָא קְטָלָא עֲלוּיָהּ, דְּאָפְלוּ נִתְפָּוּן
לְהֵם וְהָרַג אֶת יִשְׂרָאֵל פְּטוּר [פְּדֻקְתֵּי בְּהִדְיָא לְנְכָרִי וְהָרַג בְּיִשְׂרָאֵל], וְלַעֲנֵן חַיּוּבָא
דְּבַעֲלִים הָוּה לִיָּה כְּמֵאן דְּקָטְלִיה לְתוֹרִיה אִו לְחַמְרִיה, דְּאִי תָם הוּא מְשַׁלֵּם
חֲצִי נֶזֶק מְגוּפּוֹ, מוּעַד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שְׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה. נְמוּקֵי יוֹסֵף:

פרק ד - משנה ו

[כה] וְעָרַק לְאִגְמָא פְּדֻלְעִיל. וְנִתְחַפְּדָ כּוֹי, כְּלוּמַר עֲכָשְׁוּ בְּנִפְלָה אַחֲרוּנָה.
וְהוּא מְשַׁנָּה קְצֵת, שְׁהָרַג בְּנִפְלִית הַכְּתָל, וְלִכְדָּ לֹא נֶחְשָׁב מוּעַד אֶלָּא מִחֲמַת
הָרֵאשׁוֹנוֹת. רְשׁוּי: [כו] וְהוּא הִדִּין לְכוּלְהוּ הַנְּדָ, דְּאִי אֵי־עַד לְמַקְטֵל בְּכּוֹנָה
אִף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא קְטִיל שְׁלֵם בְּכּוֹנָה וּפְטוּר מִמֵּיתָה, חַיֵּב בְּכַפֵּר. נְמוּקֵי
יוֹסֵף:

פרק ד - משנה ז

[כז] וְאִף עַל גַּב דְּהַשְׁוָה אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עֲנָשִׁין שְׁבִיתוּרָה, לֹא אֶתְיָא אֶלָּא
הֵיכָא דְּהַפְּרָשָׁה נְאֻמְרָה בְּלִשׁוֹן זָכָר, וְהַשְׁוָה הַכְּתוּב, דְּלֹא תִימָא לְשׁוֹן זָכָר
דְּוִקָא, אֲבָל הֵיכָא דְּכְתִיב אִישׁ אֶצְטְרִיךְ רַבּוּיָא, וְהֵכָא אִף עַל גַּב דְּלֹא כְּתִיב
אִישׁ אֶלָּא לְשׁוֹן זָכָר הָוּה יְלְפִינָן מִנְזָקִין דְּכְתִיב בְּהוּ אִישׁ. תּוֹסְפּוֹת. וְשׁוֹר
הִיתּוּמִים, דְּלֹא תִימָא כִּיּוֹן דְּלֹאוּ בְּנִי דְּעָה נִינְהוּ לֹא מַחִיבִי. וְהַאֲפוּטְרוּפּוֹס,
דְּלֹא תִימָא כִּיּוֹן דְּאִיכָא שְׁמִירָה כָּל דְּהוּ וְלֹא נְפִישׁ הַזְּקָא, אִימָא חֶס רַחֲמֵנָא
עֲלִיָּהּ. וְהַמְדַּבֵּר, אִף עַל גַּב דְּלִית לִיָּה בְּעֲלִים. וְהַקְדֵּשׁ, אִף עַל גַּב דְּאִיכָא
פְּסֻדָא לְהַקְדֵּשׁ. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְשׁוֹר הָגֵר, דְּלֹא תִימָא דְּהַפְּקֵר וְהַקְדֵּשׁ דְּוִקָא
נְגַח וְלְבַסוּף הַקְדֵּישׁ וְהַפְּקִיר, אֲבָל אִיפְכָא דְּלֹא הָוּה לִיָּה בְּעֲלִים מְשַׁעַת
נְגִיחָה לֹא, לְהַכִּי אֶצְטְרִיךְ. נְרָאָה לִי: [כח] מְדַקְתֵּי תַרְתֵּי מְדַבֵּר וְגֵר, דְּהָוּה
לִיָּה נְמִי שׁוֹר הַפְּקֵר, הִינּוּ רִישָׁא כּוֹי, אֶלָּא לֹאוּ הָא קָא מְשַׁמַּע לָן דְּאָפְלוּ נְגַח
וְלְבַסוּף הַפְּקִיר. גְּמָרָא:

פרק ד - משנה ח

[כט] יוצא כו'. כלומר שנגמר דינו לסקילה, ואפלו לא יצא. נמוקי יוסף:
[ל] ומאת בשרו דיק בגמרא אף על גב דעבדיה כעין בשר:

פרק ד - משנה ט

[לא] מסרו. עד שלא נגח. ולא ארישא קאי, אלא מלתא אחריתא היא.
רש"י: **[לב]** נכנסו כו'. בדלא עבדי שמירה כלל קא מירי. ומשום הכי פסיק
ותני נכנסו כו'. דאי אפטר לומר דמחיבי בשמירת נזקיו כבעלים, שהרי
תם לכלי עלמא לא סגי ליה בשמירה פחותה, ושומר חנם לא אשתעבד
לבעלים אלא לשמירה פחותה ואז פלטה שמירתו, אם כן בעל השור
שמסרו למי שאינו מחיב לשמרו שמירה מעלה איהו דפשע ומשלים. אלא
מאי נכנסו תחת הבעלים, דאי פשעו ביה ויצא והזיק מחיבי בנזקיו
כבעלים. נמוקי יוסף: **[לג]** גמרא. וסברא הוא, דאטו בשביל שנעשה מועד
גרע ויפטר אפלו מחצי נזק בשמירה פחותה. והואיל וצריכין אנו לומר צד
תמות כו' לחמרא, הוא הדין לקלא, דאינו משתלים אלא מגופו ואין
מעמידין אפטרופוס. ומיהו לפטר בהודאתו לא אמרינן צד תמות כו',
דכיון דאיעד לאו קנסא הוא. תוספות: **[לד]** ספין. כדתנא, רבי נתן אומר
מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סלם רעוע בתוך ביתו,
שנאמר ולא תשים דמים בביתך. ועין תוספות יום טוב:

ה

פרק

פרק ה - משנה א

[א] ואם תאמר והא מחיב שבועה ואינו יכול לשבע הוא, שזה מודה
במקצת, בנזק הפרה, ובנזק הולד אומר איני יודע, ומתוך שאינו יכול
לשבע משלים. ומסקי דלא אמרינן הכי אלא היכא דהוה ליה למידע, אבל
הכא לא הוה ליה לידע אם משנגחה ילדה אם קדם. ודמי ליורשין שאין
להם לדעת במילי דאבוהון, וקימא לן דלא אמרינן מתוך שאינו יכול

לשבע משלם, דכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם, ולא בין היורשין. תוספות: **ב** וְלָדָהּ. הָכָא דְנֹלַד חַי הוּא קָרִי לִיה וְלָד: **ג** וּפְשִׁיטָא דְהוּא הָדִין נְמִי אִם אִין בְּפָרָה שְׁעוּר חֲצִי נֶזֶק דְּמִשְׁלָם הַמּוֹתֵר מֵהוֹלָד אִי וְדַאי דְנִגַח קִדְּם שְׁיִלְדָהּ. וְהַשְׁתָּא אוֹתוּ מוֹתֵר מִשְׁלָם הַמְּחַצָּה מֵהוֹלָד שְׁהוּא רְבִיעַ אֶלָּא דְלֹא שְׁכִיחַ שְׁלֹא יְהֵא שְׁעוּר חֲצִי נֶזֶק בְּפָרָה. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה - משנה ב

ד בְּרִשׁוֹת כּוֹי'. דְּכָל בְּרִשׁוֹת, שְׁמִירַת קְדָרוֹת קִבֵּל עָלָיו בְּעַל הַחֶצֶר, וְאֶפְלוּ נִשְׁבְּרוּ בְּרוּחַ. אֲבָל בְּעַל קְדָרוֹת לֹא קִבֵּל עָלָיו מִיַּד, וְהִלְכָּד לֹא מְחִיב בְּעַל הַקְּדָרוֹת אֶלָּא כְּשֶׁהֲכַנִּיס שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת. גְּמָרָא: **ה** פְּרוֹתִיו. לֹא זֹ אָף זֹ קִתְּנִי. דְּאִי קִתְּנִי קְדָרוֹת הָוָה אֲמִינָא בְּרִשׁוֹת חֵיב, לְפִי שְׁנוּחוֹת לְשִׁבְרַ וּמִסְתַּמָּא קִבֵּל עָלֶיהָ נְטִירוּתָא. אֲבָל פְּרוֹת לֹא. וְאִי תְּנִי פְּרוֹת, שְׁנוּחוֹת לְהַתְקַלְקֵל, אֲבָל בְּהֵמָה לֹא. תּוֹסְפוֹת: **ו** וְהִינוּ טַעְמָא כִּיּוֹן דְּבִמְתַּכּוֹן מְבִיא עָלָיו דְּבַר שְׁמִזִּיקוּ אִינוּ רְאוּי זֶה לְהַתְחִיב בְּכָד. תּוֹסְפוֹת:

פרק ה - משנה ג

ז או כּוֹי'. תִּימָה, תִּרְתִּי לְמָה לִי, וּכְבָר שְׁמַעִינוּ לָהּ בְּסוּף פְּרָק קַמָּא וּבְרִישׁ פְּרָק ב': **ח** וּמִשְׁכַּחַת לָהּ דְּאִיעַד כְּגוֹן שְׁהָרַג שְׁלֶשָׁה נְכָרִים כּוֹי, אִי נְמִי שְׁלֶשָׁה יִשְׂרָאֵלִים טְרַפָּה. אֲבָל קִטְל וְעָרַק לְאִגְמָא לֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ, דְּהָא לֹא עָלָה מִן הַבוּר מֵאֵלָיו. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **ט** וְסוּבְר רַבִּי שְׁהָרִי הוּא כְּאֵלוּ הֵם מִתְּנִים בְּפָרוֹשׁ שְׁיַפְטֵר כָּל אֶחָד בְּנִגְיַחַת שׁוּרוֹ וּבְשִׁאָר נְזָקִיו. הַמְּגִיד:

פרק ה - משנה ד

י הָכִי יִלְיָף לִיה בְּגִמְרָא מְקָרָא. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **יא** שְׁמִין כּוֹי'. וַיֵּשׁ בְּכָלֵל שׁוּמָא זֹ דְּמִי וְלָדוֹת וּמָה שְׁהָאִשָּׁה נִרְאִית מִשְׁכַּחַת וּבְעַלְת אֲבָרִים

מִפְּנֵי הָעֶבֶר וְדַמְיָה יִקְרִין. וְהָכִי קֹאֶמֶר, כִּי צַד מְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת וְשִׁבַּח וְלָדוֹת כּוֹי. גְּמָרָא: **{יב}** מְשַׁלְּדָה. פְּרוּשׁ בְּלֹא מַכָּה, שְׁיִלְדָה מֵאֱלִיָּה. שְׁאֵלוּ פְּחַת הַמַּכָּה, זֶהוּ נֹזֵק שֶׁהוּא לֹאֲשֶׁה, וְלֹא דְמֵי לְנֹזֵק דְּתַנּוּ רִישׁ פְּרָק ו' דְּכַתְּבוֹת לְרַבֵּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא דִּישׁ גַּם כֵּן לְבַעַל חֶלֶק בְּגוּיָה. (ורש"י כתב דהוא הדין בנזק דהקא) דְּהֵתִים מִיָּרִי בְּנֹזֵק דְּקִטְיַעַת אֲבָר שְׁמַחְסָרָה מִמְּלֹאכְתּוֹ, מַה שְּׂאִין כֵּן כָּאֵן שְׁמִירִי בְּכַחֲשִׁית גּוּפָה דְּאִין לוֹ חֲסָרוֹן מִמְּלֹאכְתּוֹ כִּי אִם שְׁבַת בְּעוֹדָה בְּחִלּוּתָהּ, וְאוֹתוֹ מְשַׁלֵּם לְבַעַל. סְמִיעַ: **{יג}** וּמִירִי רַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמַלְיָאֵל בְּמַבְכָּרַת, שֶׁהִיא מְסַכְּנַת. אָבֵל שְׂאִינָה מְבַכָּרַת מוֹדָה לְתַנָּא קַמָּא דְּמַשְׁבַּחַת קָדָם שְׁיִלְדָה, וְשָׁמִין הַשְּׁבַח, אֲלֵא שְׁחוֹלְקִין אוֹתוֹ בִּין הַבַּעַל וְהָאֲשָׁה. בְּגְמָרָא: **{יד}** לְבַעַל. שֶׁהַתּוֹרָה זָכְתָה לוֹ, דְּכַתִּיב בַּעַל הָאֲשָׁה. רִשְׁיִי. וְאִין זֶה מְדַבְּרִי רַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמַלְיָאֵל, אֲלֵא סְתָם מִתְּנִיתִין הִיא. וּלְפִי מַה שְּׂאִיתָא לְעִיל דְּשִׁבַּח נְמִי לְבַעַל לְדַעַת הַתַּנָּא קַמָּא, מִפִּיק לִיה בְּגְמָרָא מִמְּשַׁמַּע שְׁנֶאֱמַר וְיִצְאוּ יִלְדֵיהָ אִינִי יוֹדַע שֶׁהִיתָה הָרָה, מַה תְּלַמּוּד לומר הָרָה, לומר לָךְ שִׁבַּח הָרִיוֹן לְבַעַל. וְרַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמַלְיָאֵל סוֹבֵר דְּשִׁבַּח וְלָדוֹת דְּהֵינּוּ דְּמֵי נִפְחָא מִחֲמַת שְׁנִיָּהֶם בָּא וּלְפִיכְךָ חוֹלְקִין. וְהָרָה דְּרִישׁ, שְׂאִינוּ חֵיב עַד שְׁיִכְנָה כְּנֶגֶד בֵּית הָרִיוֹן, הִיכָא דְּסָלִיק בֵּיה חֲמִימוֹת לְוֹלָד, לְאִפּוֹקִי יָד וְרָגַל דְּלֹא: **{טו}** שְׂאִין רְצוֹנוֹ לומר כְּשֶׁנִּתְגַּיְרָה וְהִיא מְעַבְּרַת, כִּי זֶה מְבָאֵר הוּא. הַרְמַבְ"ם: **{טז}** וְנִשְׁתַּחֲרָה. וְלֹא נִקְטַ הִיתָה מְשַׁחֲרַרַת, מְשׁוּם דְּעַל כְּרַחֵף כְּשְׂאִין לָהּ בְּנִים הֵימְנוּ קֹאֶמֶר, וְהֵינּוּ דְּקֹאֶמֶר כּוֹי וְנִשְׁתַּחֲרָה, דְּמַשְׁמַע עֲתָה מְקָרוב דְּעַדִּין לֹא הִיוּ לָהֶם בְּנִים. רִשְׁיִי:

פרק ה - משנה ה

{יז} לְרִשׁוֹת הַרְבִּים. וְכָל שְׁכָן אִם חָפַר בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וּפְתַחוּ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים. וְלֹא תִימָא דְּוִקָא חוֹפֵר בְּרִשׁוֹתוֹ דְּהִנּוּה לִיה בּוֹר דְּאִית לִיה בְּעָלִים, אָבֵל חָפַר בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים פְּטוֹר, דְּהֵא תַנָּא סִיפָא חוֹפֵר בּוֹר בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וְנִפְל כּוֹי. רִשְׁיִי. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת כְּלָלָא [דְּמַלְתָּא] כּוֹי בּוֹר בְּתַר פְּתַח אֲזִלִּינּוּ, דְּנִחְשָׁב הַבּוֹר כְּאֵלוֹ הוּא בְּמָקוֹם שֶׁהִפְתַּח שֵׁם: **{יח}** לְרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד. וְהַפְּקִיר רִשׁוֹתוֹ, דְּלֹא מְצִי לְמִימַר מֵאִי בְּעִית בְּרִשׁוֹתֵי, וְנִפְל דְּרָךְ פִּיּו לְתוֹכוֹ. רִשְׁיִי. וְהוּא הַדִּין אִם מִתְּחִלָּה סְמַכִּיה לְרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְלֹא הֲצַרְךָ לְפָרֵשׁ בְּהַפְּקִיר רִשׁוֹתוֹ אֲלֵא מְשׁוּם דְּמַשְׁמַע לִיה לִישְׁנָא דְּפְתַחוּ לְרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד בְּאִמְצַע רִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד, כְּדַמוּכַח בְּגְמָרָא. תּוֹסְפוֹת: **{יט}** וּפְתַחוּ כּוֹי. הָוָה מְצִי לְמִימַר חוֹפֵר בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדִיד וְתוֹ לֹא, אֲלֵא אֲגַב אַחֲרֵינִי נִקְטַ הָכִי. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{כ}** בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים. דְּאֶמֶר קָרָא כִּי יִפְתַּח וְכִי יִכְרָה, אִם עַל פְּתִיחָה חֵיב עַל כְּרִיָּה לֹא כָּל שְׁכָן, אֲלֵא שְׁעַל עֶסְקִי פְּתִיחָה וְכִרְיָה בָּא לוֹ, שְׂאִין לוֹ חֶלֶק בּוֹ אֲלֵא שְׁכָרְהוּ אוֹ שְׁפְתַחוּ, דְּהֵינּוּ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים שְׂאִין הַקְּרַקַע שְׁלוֹ. גְּמָרָא. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{כא}** וְלֹא זוֹ אִף זוֹ קַתְּנִי. לֹא זוֹ בּוֹר שֶׁהוּא עַגְל דְּאִית בֵּיה הַבְּלָא, אֲלֵא אִף שִׁיחַ דְּאֶרְךָ נְמִי אִית בֵּיה

הבלא. וכן אף מערה אף על פי שהיא מרבעת. ואף חריצין שאינן מקרין. ואף נעיצין דריוח מעלאי טפי מתתאי אימא בעשרה לית ביה הבלא, קא משמע לן. ועין תוספות יום טוב: **[כב]** כלומר מקרקעית הבור עד שפתו. ועין תוספות יום טוב: **[כג]** חיב. ואפלו בחפירה כל שהוא. שהנזק בכל שהוא, דבר מצוי וידוע, ואין המיתה בכל שהוא מצויה, והרי הוא כמו הרמב"ם: אנוס.

פרק ה - משנה ו

[כד] שתפין. שהפקירו רשותן ולא הפקירו בורן. גמרא. ואם הפקירוהו גם כן, אין כאן חיוב, כיון שבמשותף חפרו, ועכשיו אין לה בעלים. פוסקים: **[כה]** אבל הניחו משתמש, לא. דכל אחד בשלו הוא משתמש כו', ולא הוי שואל על חלקו של ראשון שיהא פלו מטל עליו לשמרו. הלכך אם הזיק, שניהם חייבין. אבל מסר לו את הפסוי נעשה זה שומר, שקבל עליו לכסות. רש"י: **[כו]** ומצאו כו' חיב. עד שיידע הראשון וישכר פועלים ויכסנו. כל שימות בה אחר זמן זה, שניהם חייבים: **[כז]** וקא משמע לן שאף על פי שלא פסחו כראוי לגמלים אלא כראוי לשורים, ושכיחי גמלים, והתליע מתוכו, דלא אמרינן מגו דהוי פושע לגמלים הוי פושע להתלעה, דכיון שלא בא האנס מחמת הפשיעה לא אמרינן תחלתו בפשיעה וסופו באנס חיב. הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: **[כח]** לא כו'. מסיק בגמרא שאינו כראוי לגמלים, אף על גב דראוי הוא לשורים, ושכיחי גמלים, ואתו גמלים וארעוהו, ואתו שורים ונפלו ביה. ופשיטא דחיב. אלא אידי דנסיב רישא פסחו כראוי, נסיב סיפא נמי לא פסחו כראוי: **[כט]** לשון רש"י, בור פרוי ונכנס כורה לתוכו להעמיק: **[ל]** כל היכא דליכא לאשתלומי מהאי משתלים מהאי. גמרא: **[לא]** גמרא. מדלא כתיב ונפל שמה הנופל, אלמא למעוטי אתי. והא דפטור על האדם, הינו ממיתה, דקרא במיתה משתעי, דכתיב והמת יהיה לו. אבל בנזקי אדם חיב בעל הבור כדחזינן בפרק ג' דמחייב בנזקי אדם בתקלה שהוא תולדה דבור. אבל בכלים פטור מכל, דלא שניד בהו נזק, דשבירתן זו היא מיתתן: **[לב]** והתנו בברייתא, ומהלך ביום: **[לג]** בן כו'. כלומר אף על גב דקטנים הם וליכא למימר איבעי להו לעיוני ומיזל, אפלו הכי פטור מגזרת הכותב שור ולא אדם כו'. רש"י. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ז

[לד] עין תוספות יום טוב שהאריך בלפותיהו דכלהו:

פרק ו

פרק ו - משנה א

[א] ונעל. פרש הר"ב לקמן, שהיא בדלת שיכולה לעמד ברוח מצויה. וטעמא מפרש בגמרא, דהתורה מעטה בשמירת שן ורגל, דכתיב בהו ושלח ובער, עד דעביד כעין ושלח, עד דעביד כעין ובער, שיאכילנה בידים, כלומר בפשיעה: **[ב] בלילה.** הא ביום חייב, דקלא אית לה למלתא ומסתמא ידע שנפרצה. אי נמי בלילה אפלו נודע לו ויצאה הבהמה אין לו לטרח יותר מדאי לחזר אחריה באפלה. תוספות: **[ג] לסטים.** ואצטריך לאשמועינן דאפלו לסטים פטורים כשלא הוציאוהו. תוספות: **[ד] חייבים.** ואף על גב דמשיכה לא קניא אלא במצות המוכר, ומאן אמר ליה למשך כו'. ונראה לי דסבירא ליה דקנס הוא שקנסו חכמים לגזלו. ועין תוספות יום טוב:

פרק ו - משנה ב

[ה] דמדקתני לרועה ולא קתני לאחר, שמע מניה מאי לרועה, לרועה שתחתיו, כדאיתא בגמרא: **[ו] לגנה.** באנס, מגג בעליה הסמוך לגנת חברו, או שהיתה רשות הרבים גבוה מן הגנה ונפלה. רש"י: **[ז]** וכך פסקו הר"ף והרמב"ם. אלא דלפי זה סיפא דתנו ירדה כו', הוה ליה למתני דאפלו הפילוהו חברותיה משלמת, וסיעתא להרא"ש וסיעתו דדחפוהו כו' פטור: **[ח]** בגמרא, דמדנקט בשדה אחר ולא נקט בשדה חברו, אשמועינן על גב שדה אחרת. ומדנקט לקרא גבי ובער ולא נקט גבי תשלומין, ולימא הכי מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם בשדה אחר, דשמין על גב שדה אחרת, דרשינן נמי דוקא בשדה אחר ולא ברשות הרבים: **[ט]** ולהכי אין שמין על גב שדה שלמה, דאם כן יפסיד הנזק, דלא יזלזל בה בשביל הפסד

ערוגה אחת כי אם דבר מעט. רש"י. ועין תוספות יום טוב: {י} גמורים.
דכין דלא צריכי לשדה, לא עליהם אמרה תורה ובער בשדה אחר אנב
שדה אחר:

פרק ו - משנה ג

{יא} הזקה. והני מלי שהחלקה, כדפרש הר"ב במשנה ב' פרק דלעיל: {יב}
ואפלו רבי דמשנה ג' פרק דלעיל מודה בהא:

פרק ו - משנה ד

{יג} אדם. לפי שאינן בני שלוחים. תוספות: {יד} חיב. ואף על גב דילפינן
דשלוחו של אדם כמותו בכל התורה כלה, אמרינן בגמרא דשאיני הכא,
דאין שליח לדבר עברה, דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. אבל
בחרש שוטה וקטן פיון דלאו בני חיובא נינהו לא שיד בהו דברי הרב כו',
אלא טעמא כמו שכתוב בסמוך: {טו} העצים כו'. דאי לאו אחרון, קמא
לא עביד מידי. רש"י: {טז} הרוח. ופרש בירושלמי דוקא ברוח שאינה
מצויה, והיא שאין העולם מתנהג בה תמיד אלא לפעמים, אף על פי שהיא
בא בעתים הרבה. ואין צריך לומר רוח סערה שאינה נושבת אלא לעתים
רחוקים. הפגיד: {יז} עצים כו'. מדכתוב הקמה איתר שדה לגופו של
קרקע, דהינו לחכה נירו וסכסכה אבניו. גמרא: {יח} גבוה ארבע אמות.
מעצי הדלקה. גמרא: {יט} או נהר. יש אומרים דבעינן רחב שמנה אמות
ויש בו מים. ויש אומרים אם הוא רחב שמנה אפלו אין בו מים, ואם יש
בו מים אפלו כל שהוא: {כ} בתוך שלו. אף על גב דעד השתא נמי בתוך
שלו אירינן (דבשל חברו אפלו עברה גדר חיב ואין לו שיעור), מכל מקום הואיל וטעם
הפטור דהקא משום דבתוך שלו הוא, נקט מלתא בטעמא. ועין תוספות
יום טוב: {כא} בית כור. אם יש לו חצי בית כור לכל רוח, פטור. רש"י:
{כב} שש עשרה אמות. לא באמצע שש עשרה קאמר, דהא מוקמינן
לרישא דתנן דרך הרבים פותיה, והתם אמצע מאן דכר שמייה. ומדרבי
אליעזר נשמע נמי לרבי עקיבא דבתריה:

פרק ו - משנה ה

[כג] טעמיהו יש לפרש, דרבי יהודה לא פטר בטמון כלל, ורבנן במדליק בתוך שלו פטרי כדמשמע קרא כי תצא אש, ומשמע דאירי במדליק בתוך שלו. אבל במדליק בתוך של חברו מחיבי בדבר שדרכו להטמין, דלא אשפחן דפטר ביה קרא טמון, ובדבר שאין דרכו להטמין פטרי מסברא דלא אבעי ליה לאסוקי אדעתיה שיניח אדם ארנקי בגדיש. תוספות: **[כד]** חטין כו'. אם חטין חטין. אם שערים שערים. רש"י. דלא שיך למימר בהו טמון, שהרי יודע שיש שם חטים או שערים. נמוקי יוסף: **[כה]** גדי כו'. שכן דרך בני אדם לעשות בגדיש. הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: **[כו]** דכתיב נקם נקם. רש"י: **[כז]** הבירה. מגדל גדול. רש"י:

פרק ו - משנה ו

[כח] חיב. כמי שזרק אבן או חץ. הרמב"ם: **[כט]** חיב. מפני שהרבה במשאוי. הרמב"ם. ובהדליק כל הבירה בבת אחת. דאי לאו הכי חיב על מקום שהדליק נזק שלם, ועל השאר חצי נזק. טור: **[ל]** פטור. ולא דמי לברשות דמשנה ב' וגי דפרק ג'. גמרא. ותנא קמא מחיב אף בנר חנכה, שהיה לו לישוב ולשמר. הרמב"ם:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

[א] מסקינן בגמרא דכל, רבויא הוא. ודלא כמו שכתב הר"ב במשנה ט' פרק ד' דבבא מציעא. ועין תוספות יום טוב: **[ב]** בשור ושה. בגמרא פריך,

וְגִילָף שׁוֹר שׁוֹר מְשַׁבֵּת, מֵה לְהֵלֶן חִיָּה וְעוֹף כִּיּוֹצֵא בְּהֵן אֶף כּוֹי. וּמְסִיק
דְּנִכְתּוֹב רְחֻמָּנָא כִּי יִגְנֹב אִישׁ שׁוֹר וּטְבָחוֹ וּמְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בְּקָר יִשְׁלַם תַּחְתָּיו
וְאַרְבַּע צֶאֱן תַּחַת הַשָּׁה, שׁוֹר דְּסִיפָא וְשָׂה דְרִישָׁא לָמָה לִי. שְׁמַע מִנֵּה שׁוֹר
וְשָׂה אִין, מִיַּד אַחְרִינָא לֹא:

פרק ז - משנה ב

[ג] שְׁנַיִם אַחֲרִים. עֵין מֵה שְׁכַתְּבֵנוּ בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ו' דְּגִטִּין, דְּלֹא הָוִי חֲצִי
דְּבָר. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ד]** כְּלוּמַר מְשׁוּם דְּהֵד סִיפָא, הוּא דְתַנִּי לְהֵד
רִישָׁא. דְרִישָׁא לֹא חֲדוּשׁ הוּא, שְׁהָרִי כְּבָר נִתְחַיֵּב קִדְּם שְׁמַת אָבִיו וְקִדְּם
שְׁהַקְדִּישׁ כּוֹי. הָרֵא"שׁ: **[ה]** חֲלִין כּוֹי. וְאֶף עַל גַּב דְּנֶאֱסְרוּ בְּהַנָּאָה כְּדַתְּנִן
בְּמִשְׁנָה ט' פֶּרֶק ב' דְּקִדּוּשִׁין, וּמִכִּי שְׁחַט בְּהַ פּוֹרְתָא אֶסְרָה, אִידָד לֹא
דְּמָרִיה טְבַח, וְהָהוּא פּוֹרְתָא לֹא מְחִיבִין, דְּוִטְבָּחוֹ כְּלָה בְּעֵינֵן כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵ
הָר"ב בְּמִשְׁנָה ד'. וּמְסִיק כְּגוֹן שְׁשַׁחַט מְקַצֵּת סִימָנִין בְּחוּץ, וּגְמָרֵן בְּפְנִים.
גְּמָרָא: **[ו]** דְּגָמַר מְטַבַּח טְבַח וְהָכֵן, בַּר מְלַגְבִּי לֹא דְשְׁחוּטֵי חוּץ, דְּבַהֲכִי
חִיבִיה רְחֻמָּנָא. תּוֹסְפוֹת:

פרק ז - משנה ג

[ז] הַפֶּל. הָכִי נִמְי כְּשֶׁהוֹזְמוּ תַחֲלָה עַל הַטְּבִיחָה. רִשׁ"י: **[ח]** כְּלוּמַר
אַהֲכַחֶשָׁה לֹא מְחִיבִי. וְאֶף עַל גַּב דְּבָלְאוֹ הָכִי לִיכָא חִיּוּבָא, דְּדַלְמָא בְּעָלִים
מְכָרוּהוּ לוֹ, מִכָּל מְקוֹם נִפְקָא מִנֵּה הִיכָא שְׁהַעִידוּ עֵדִים שְׁלֹא נִמְכְּרָה לוֹ,
כְּגוֹן שְׁלֹא זָזָה יָדָם מִיַּד הַבְּעַל מֵעַת שְׁבָאת בְּהֵמָה זֹו לְיָדוֹ:

פרק ז - משנה ד

[ט] דְּכָגוֹן שְׁיֵשׁ יוֹרְשִׁים אַחֲרִים עֲמוֹ: **[י]** וְהַקְדִּישׁ. וְלֹאֲחַר יֵאוּשׁ אִירִי,
דְּחֲלָה הַקְדִּישׁ עַל יְדֵי יֵאוּשׁ וְשְׁנוּי רְשׁוּת וְלֹא דְמָרִיה קָא טְבַח. רִשׁ"י. וְעֵין
תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יא]** וּסְבִירָא לִיה כָּל הָעוֹמֵד לְזָרֵק כְּזָרוּק דְּמִי, וְהַלְכָד

הוּי שְׁחִיטָה רְאוּיָה. אָבֵל אֵי לֹא נִשְׁפָּד אֶלָּא נִזְרָק, הָא חֲזָרָה קָרוּ לְבַעְלִים.
גִּמְרָא : {יב} וּבְבַעְלֵי מוּמִין מַעְקָרָא עֲסָקִינוּ, דְּאֵי כְּשֶׁקָדַם הִקְדָּשׁוֹן לְמוּמִין תּוֹ
לֹא חֲזִי לְפָדְיוֹן, דְּסַבִּירָא לִיה לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בְּפָרְק ז' דְּתַמּוּרָה מְשַׁנָּה ג' קִדְשֵׁי
מִזְבֵּחַ בְּכָלֵל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, וּמִשְׁנֵשְׁחָטָה אֵינָה יְכוּלָה לַעֲמֹד. אָבֵל בְּבַעְלֵי
מוּמִין מַעְקָרָא מוּדָה. רִשְׁיִי : {יג} וְכֵן נִמֵּי אִם שְׁחָטוֹן בַּעַל מוּם בְּפָנִים :

פרק ז - משנה ה

{יד} שְׁתַּפּוֹת. קָדַם שְׁגָנְבוּ, לֹא קָרִינוּ בֵּיה וּמְכָרוּ כְּלוּ בְּאֶסוּר. רִשְׁיִי. וְאִף עַל
גַּב דְּכָבֵר שְׁמַעְנוּ זֶה לְעֵיל בְּמַת אָבִיו קָדַם שְׁמְכָרוּ. הֵתָם הוּה אֶמִינָא מְשׁוּם
דְּיֵשׁ לוֹ שְׁתַּפּוֹת בְּכָל אָבֵר וְאָבֵר. אָבֵל הָכָא שְׁמַעִינוּ אֶפְלוּ אִין לוֹ שְׁתַּפּוֹת
אֶלָּא בְּאָבֵר אֶחָד. הֶרְמִי"ה ז"ל : {טו} חוּץ כּוֹי. דְּכִשְׁהוּצִיאוּ נַעֲשֶׂה עָלְיוּ גָנְבֵי,
וְאֶפְלוּ הוּצִיאוּ לְרִשׁוֹת הֶרְבִּים. וְאִף עַל גַּב דְּאִין מְשִׁיכָה קוּנָה בְּרִשׁוֹת
הֶרְבִּים, הֵנִי מְלִי לְעֵנִין קִנְיָה, אָבֵל לְהַתְחִיב בְּאֶנְסִין כִּיּוֹן שְׁהוּצִיאוּ מִרִשׁוֹת
בְּעָלִים חֲבִיב. נְמוּקֵי יוֹסֵף. וְהַתּוֹסְפוֹת כְּתָבוּ דְּהָכָא בְּהוּצִיאוּ לְסַמְטָא דְּוָקָא :
{טז} אוֹ כּוֹי. נִקְטַ כְּלָהוּ גְּוִי אִף עַל גַּב דְּלֹא צְרִיכֵי : {יז} פְּטוּר. בְּשִׁלָּא הֶגְבִּיהוּ
עֲסָקִינוּ, דְּבַהֲגַבִּיהַ הוּה קָנִי [כְּדִלְקָמָן] וְחֲבִיב. תּוֹסְפוֹת :

פרק ז - משנה ו

{יח} הֶרְמִבִּי"ם. וּמִשְׁמַע דְּאֵלוּ בְּקָרוּ נִתְחִיב. וְלֹא יִדְעָתִי לָמָּה : {יט} חֲבִיב.
אֶגְנָב קָאִי, דְּמִתְחִיב גָּנְבֵי בְּקִנְיָן שְׁלוּחִיו. רִשְׁיִי. וְאִם תִּיאֲמַר אֶמִּאי חֲבִיב
בְּמְשִׁיכָה, וְהָא אִין שְׁלִיחַ לְדָבֵר עֲבָרָה. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהֵנִי לֹא יִדְעִי דְּאֶתִי לִידִיָּה
בְּאֶסוּרָא, אֶלָּא סְבוּרִין שְׁהִיוּ שְׁלוּ, וְלֹא שִׁיךְ לוֹמַר דְּבָרֵי הֶרֶב וְדְּבָרֵי הַתְּלָמִיד
דְּבָרֵי מִי שׁוּמְעִין. תּוֹסְפוֹת. וְדָחוּ פְּרוּשׁ זֶה. וְהֶרְמִבִּי"ם מְפָרֵשׁ לְמִשְׁנֵתָנוּ
כְּשִׁידַע הַשׁוּמֵר אוֹ הַבַּעַל חוֹב שְׁהוּא גָּנְבוּ, וְאִף עַל פִּי שְׁגוֹנֵב אַחַר הַגָּנֵב פְּטוּר
מִכְּפָל כּוֹי, כִּיּוֹן שְׁהַגָּנֵב לֹא קָנָהוּ עֲדִין הֶרֶי אֵלוּ כְּגוֹנְבִין מִרִשׁוֹת הַבַּעְלִים.
וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב :

פרק ז - משנה ז

[כ] נראה דאפלו בבית קאמר דאסור. והינו דקפיד אישוב והפסדת זרעים, כלומר אפלו של עצמו: **[כא]** בירושלים. אפלו ישראל, מפני הקדשים, שישראל אוכלים שם בשר שלמים ותודה ומעשר בהמה. רש"י: **[כב]** ואם תאמר תיפוק ליה דאסור לעשות סחורה בכל דברים טמאים, כדתנן במסכת שביעית פרק ז' משנה ג'. תרץ רבנו תם ז"ל, דהינו דוקא בדברים העומדים לאכילה, אבל אם מגדלן למשח עורות בשמן או למכרן לישראל שימשח בהם שרי. וכל חלב מתר למכר היכא דלא קאי לאכילה. ובירושלמי נמי מפרש דסוסים וחמורים שרי לעשות בהן סחורה משום דסתמן למלאכה: **[כג]** הפלב. בטור ושלחן ערוך חשן משפט העתיקו, פלב רע. וכן הוא בגמרא בדרבי נתן כו'. ולישנא דמתניתין [דתנן] הפלב בה"א הידיעה דיקא נמי הכי. וכן הוא עוד בגמרא בהדיא מגדלן פלבים פפרים: **[כד]** קשור. דכיון דקשור אין מתיראין ממנו: **[כה]** קד תרגם יונתן נמלטה מפח [תהלים קכד]. נמוקי יוסף:

ח

פרק

פרק ח - משנה א

[א] עבד כו'. דהא מה שהוא חשוב יותר ונתבזה מחמת חשיבותו זהו בכלל בשת. סמ"ע: **[ב]** כמה כו'. פרוש עבד הנמכר בשוק כמה היה יפה עם האבר, וכמה הוא יפה עבד הנמכר בלא אותו אבר. ושו"מא זו להקל, דלמדיו מובער בשדה אחר, דאמרה תורה לשום ערוגה אגב שדה, במשנה ב' פרק ו'. הרא"ש: **[ג]** צער כו' במסמר. כאב המכה. רש"י. ונראה לי שרצונו לומר שאינו חוזר על פואו אלא שתחב לו מסמר שאינו חס. ותרי גוני נקט. ועדין קשה תרתי למה לי: **[ד]** ואפלו כו'. דכו"ה, בין אית בה חבורה בין אין בה חבורה משמע. וכי תימא חבורה למה לי, לדמי יתרי גמרא. ופרשו התוספות שמשלם יותר לפי מה שמתגנה מחמת הרשם. ואני תמה על זה, דזה בכלל בשת הוא. והנמוקי יוסף כתב בשם הרמ"ה דלדמי יתרי הכי פרושו, שאם חבל זה בזה ושל זה מרבה משל זה, דשמין, ולא אמרינו יצא זה בזה, והכי משמע קרא, חבורה תחת חבורה, ולא כו"ה תחת חבורה, ואף על גב דתרוניהו מקרי כו"ה. והוא הדין לשתי חבורות

שְׁשֵׁמִין וּמִשְׁלֵם הַמוֹתֵר. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** לִטַּל. אֵין שְׁמִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֵה לִטַּל וּלְהַצְטַעַר, דְּכָל אֲשֶׁר לֹא אָדָם יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ, וְאֵין עֶרְוֵת לְשׁוּמָא זֹו. אֵלֵא שְׁמִין מִי שְׁנִתְחַיֵּב לְמַלְכוּת לְכוּתוֹ בְּשִׁפּוּד עַל צְפָרְנוֹ כַּמָּה הָיָה נוֹתֵן שְׁלֵא יַעֲשֶׂה לוֹ צַעַר זֶה. וְשׁוּמָא זֹו קֵלָה לְהוֹצִיא מִמּוֹן לְהַנְצִיל מִצַּעַר מַלְקָח מִמּוֹן וּלְקַבֵּל צַעַר. וְהֵינּוּ כְּשׁוּמָא שְׁכַתְבַּת הַר"ב בְּצַעַר דְּבַמְקוֹם נֶזֶק כּוֹי. וּבְגִמְרָא פְּרִידָה, הָאֵי לִטַּל, לִתְּוּן מִבְּעֵי לִיָּה. וּמִשְׁנִינֵן לִטַּל זֶה מִזָּה מַה שְׁנִתְּוּן זֶה: **[ו]** דְּמִירֵי בְּסִתָּם בְּנֵי אָדָם שְׁאִינִם בְּנֵי אֲמֻנוֹת, אֲבָל אִם הוּא בֶן אֲמֻנוֹת וְיָכוֹל לַעֲסֹק בְּמַלְאכְתּוֹ אַחַר חֲלִיו מְשַׁעֲרִין כְּפִי הַמַּלְאכָה שְׁיָכוֹל לַעֲשׂוֹת אַחַר שְׁיִתְרַפָּא. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ז]** מְסִיסִים בְּגִמְרָא שְׁאִינֵן חוֹזְרִין. כְּלוּמַר וְהוּי כְּעַיִן מִיָּתָה, שְׁאוֹתוֹ אֲבָר מֵת: **[ח]** הֵינּוּ אִם עָלוּ בּוֹ צְמַחִים מִחֲמַת מַכָּה דְּתִנּוּן בְּמִתְנִיתִין. וְיִלְפִינּוּ לֵה מִכְּפָל לְשׁוֹן, וְרַפָּא יְרַפָּא: **[ט]** הֵינּוּ נְפִי שְׁלֵא מִחֲמַת מַכָּה דְּתִנּוּן. וְהוּא אֲמִינָא דְּעֵבֵר עַל דְּבְרֵי רוּפָא לֹאוּ שְׁלֵא מִחֲמַת מַכָּה הִיא, דְּהָא מְכַל מְקוֹם עַל יַדֵּי הַמַּכָּה בָּא לוֹ זֶה, שְׁאֵלוּ לֹא הִכָּה לֹא הָיָה צְרִידָה לְהַזְהֵר בְּדְבְרֵי הַרוּפָא, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּלֹא. וְיִלְיָי לִיָּה מִדְּכַתִּיב רַק: **[י]** וּבִסְפָרֵי יִלְיָי גְזָרָה שְׁוֹה דְּתַחוּס תַּחוּס. וּפְרַשׁ רַש"י נֶאֱמַר כָּאֵן לֹא תַחוּס. וְנֶאֱמַר בְּעֵדִים זִמְמִין לֹא תַחוּס, מַה לְהֵלֵן מִמּוֹן אִף כָּאֵן מִמּוֹן. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יא]** בְּגִמְרָא, לֹא אֲמָרוּ אֵלֵא הוֹדְאוֹת וְהִלְוֹאוֹת. וּפְרַשׁ רַש"י, הוֹדְאוֹת, הֵבֵא לְדוֹן בְּעֵדֵי הוֹדְאָה שְׁאוּמְרִים בְּפִנְיֵנו הוֹדָה לוֹ. וְהִלְוֹאוֹת, שְׁבָא לְדוֹן בְּעֵדֵי הִלְוָאָה שְׁאוּמְרִים בְּפִנְיֵנו הִלְוָה לוֹ. עַד כָּאֵן. וּכְפִירוֹת, הֵינּוּ מוֹדָה בְּמַקְצֵת וְכוּפֵר הַכֹּל. וְהַקְנָאוֹת, הֵינּוּ שְׁהַקְנָה לוֹ בְּמִתְנָה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יב]** דְּאֵי בְּקֶרֶן, קִימָא לָן פְּלַגָּא נְזָקָא קִנְסָא, וְאֵין גּוֹבִין קִנְסָא בְּחוּץ לְאַרְצָה. וְכִינּוּן דְּמִנְגִיחוֹת דְּתַמּוֹת לֹא מִיָּתִינּוּ לִיָּה לְבֵי דִינָא, הִיכִי מִיַּעֲד לִיָּה. מֵאֵי אֲמַרְתָּ, דְּאֵי־עוֹד הֵתֵם וְאֵי־תִיָּה לְהִכָּא, דְּבַר שְׁאִינּוּ מְצוּי הוּא, כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא: **[יג]** הָעֵרִים. אִם רַקֵּב בּוֹ אוֹ סִטְרוֹ. דְּכִדְּ מִתְבַּיֵּשׁ בְּרִקִיקָה וּסְטִירָה כְּשֶׁהוּא עָרִם כְּמוֹ כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ. תּוֹסְפוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יד]** הַיִּשּׁוֹן. וְכְשֶׁהִקִּיץ וְהַרְגִישׁ בְּזֶה שְׁבִישׁוֹ כּוֹי. אֲבָל אִי לֹא הַרְגִישׁ אַחַר שְׁהַקִּיץ, שְׁנִסְתַּלְקָה הַבוּשָׁה קִדָּם שְׁהַקִּיץ, הוּא בְּכָלֵל בְּעֵיָא בְּגִמְרָא. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טו]** וְשִׁלְחָה כּוֹי. מוֹשִׁלְחָה יָדָה דִּיקָה. וְהַרְמִבִּי"ס לֹא הֶעֱתִיק וְהַחֲזִיקָה בְּמִבְשֵׁיו. וְתִנָּא שְׁנָאוּ לוֹמַר דְּקָרָא בְּבִשְׁתִּי אִירִי:

פרק ח - משנה ב

[טז] וְקִשְׂיָא לִי, דְּהָא מַהֲדָּ קָרָא שְׁהוּא בְּפִרְשֵׁת אֲמַר לֹא יִלְפִינּוּ מִנִּיָּה לְשׁוּם אֲחָד מֵאַרְבַּעָה דְּבָרִים, כְּדִפְרַשׁ הַר"ב בְּרִישׁ פְּרָקִין. וְנִרְאָה לִי מִדְּכַתִּיב בְּהַדְּ קָרָא דְּהִכָּא עַיִן תַּחַת עַיִן שׁוֹן כּוֹי וְהִכִּי נְמִי כְּתִיב בְּפִרְשֵׁת מְשַׁפְּטִים, וְשָׁם נֶאֱמַר פָּצַע כּוֹי דְּמִנִּיָּה יִלְפִינּוּ לְצַעַר, הַלְכָּד שְׁפִיר דִּיקִינּוּ נְמִי לְכָל הָאַרְבַּעָה

פרק ח - משנה ג

{יז} אָבִיו כּוֹי. אֵינּוּ חַיֵּב עַד שְׁיַעֲשֶׂה בְּהֵן חַבוּרָה. סְנֵהדְרִין דָּף פִּי'ה. רִשִׁי:
{יח} וְכֵן כָּתַב הַרְמְבִי"ם. וְלֹא סָגִי בְּדִרְשָׁא דְוֹלָא תִקְחוּ כִפְרָ דְנִסְבִּי בְרִישׁ
פְּרָקִין, דְּאִימָא הָנִי מְלִי הִיכָא דְלֹא אֲתֵרוּ בֵיהּ, אֲבָל הִיכָא דְאֲתֵרוּ בֵיהּ
מְלָקִי לְקִי. אֲבָל תִּימָה, דְּנִסְבִּי תִרִי קִרְאִי דְלֹא כְּתִיבִי בְּהַדְדִי כּוֹי. וּבְכַתְּבוֹת
דָּף ל"ב, מְכַדִּי כְּתִיב כְּאֲשֶׁר עָשָׂה כֹּן יַעֲשֶׂה לוֹ, כֹּן יִנְתֵן בּוֹ לְמָה לִי, דְּבָר שְׁיִשׁ
בּוֹ נְתִינָה, וּמֵאִי נִיהוּ, מְמוֹן. וְזוֹ הַדְרְשָׁא הָנִי לְהוֹ לְכַתְּבִי. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם
טוֹב: {יט} וּמֵהֵאִי קִרְא נְפִיק לֹן בְּשֵׁת, כְּמוֹ [שְׁכַתְּבִי הַר"ב] בְּמִשְׁנָה א': {כ} פִּרְשׁ
רִשִׁי עִם הַקְּהָל, שְׁאִין בָּא בְּקִהָל כּוֹי. וְהַתּוֹסֵפוֹת פִּרְשׁוּ שְׁאִין לוֹ אַחֲוָה,
שְׁאִין יוֹצְאֵי חֲלָצִיו קְרוּיִים אַחֲוִים, מַה שְׁאִין כֹּן בְּגֵר. וּבְגֵמְרָא, וְרַבָּנָן, אַחֲוִי
הוּא בְּמִצּוֹת, כְּלוּמַר בְּכָל הַמִּצְוֹת שְׁאֵשָׁה חַיֵּבֵת בָּהּ:

פרק ח - משנה ד

{כא} כְּלוּמַר מַה שְׁאִין כֹּן חֲרֵשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן, דְּמִתְחַלָּה לֹא הָיוּ חַיֵּבִים לְפִי
שְׁאִין בְּנֵי עֲנָשִׁין בְּשַׁעַת הַזְּקוֹן, הַלְּכָד אֲפֵלוּ לְאַחַר זְמוֹן פְּטוּרִין. הָרֵא"שׁ:
{כב} וְלֹא אֲמַרִינָן דְּתִמְכַר בְּטוֹבֵת הַנְּאָה, כְּלוּמַר שְׁאֵם יָמוֹת הַבַּעַל בְּחִיָּה
שְׁיֵהִיו לְקוֹנָה אוֹתָם. מְשוּם דְּכָל לְגַבֵּי בַעֲלָה וְדֵאִי מְחַלָּה. וְקִימָא לֹן הַמּוֹכֵר
שְׁטֵר חוֹב לְחַבְרוֹ וְחִזַּר וּמְחַלוּ מְחוּל. וְאַטְרוּחִי בִי דִינָא בְּכַדִּי לֹא מְטַרְחִינָן.
וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח - משנה ה

{כג} כְּלוּמַר מַה שְׁאִין כֹּן בְּחוּבָל בְּבַהֲמָה וְחִיָּה דְרִישׁ פְּרָק י"ד דְּשַׁבָּת, שְׁאִינוּ
חַיֵּב אֲלָא בְּצָרִיד:

פרק ח - משנה ו

[כד] התוקע כו'. כל אלו ההכאות השנויים במשנתנו יש בהם בזוי וצער מעט ואין בהם נזק. ופסקו חכמים דמים קצובים. ואותו הממון קצוב הוא, דמי הצער והבשת והרפוי והשבת, בין צריך לרפואה ושבת, בין לא צריך, כזה הוא משלים. הרמב"ם. והטור בשם הר"י כתב דרפוי ושבת אינם בכלל זה, והכל לפי הענין: **[כה]** סלע. סלע מדינה תנן. גמרא: **[כו]** מנה. צורי קאמר. ותימה שחלוקין כל כך זה מזה, דסלע מדינה אחד ממאתים במנה צורי. ונראה, דזה דבר בעני וזה בעשיר, ומכל מקום פליגי קצת. ועין תוספות יום טוב: **[כז]** לאחר ידו. שהכהו באחר ידו, והוא קלון יותר. הרמב"ם: **[כח]** בו. דאלו בבגדו, לא. מאי אמרת, נהוי כי בישו בדברים, זאת אומרת בישו בדברים פטור. גמרא. וטעמא נראה לי משום דכתיב והחזיקה במבשיו, דמשמע דלא חיבה תורה אלא על בשת גופו כו'. הרא"ש: **[כט]** כאלו כו'. כי יש עשירים שאינן מתבישים יותר מבני חורין שירדו. וכן עניים. ואין יכולין לדקדק עליהם כל כך איזה מהן מתביש כאלו ירד ואיזה מתביש יותר או פחות. וכיוצא בזה בהעביר טליתו ופרע, דאין מדקדק בדבר אם היו שם בני אדם חשובים או לא, אלא שוים לשומא אחת. תוספות: **[ל]** וכן הוא חבלה דבגופו, דאין לה חבלה דבגופו שלא יחסר לו ממון רפוי ושבת. ועין תוספות יום טוב: **[לא]** מטפחת כו'. כלומר היתה מאספת השמן בטפח שלה והניחה ידה על ראשה לסוד: **[לב]** כלומר שאף על פי שזה השמן אם ילך לאבוד אינו שוה אלא אסר, והיתה יכולה לקנות בכאסר ותסוד בה בצנעא. ועין תוספות יום טוב: **[לג]** אף על פי כו'. כדתנא וכפר עליו מאשר חטא על הנפש [במדבר ו], וכי באיזה נפש חטא זה, אלא שצער עצמו מן היין וכו', ואפלו בנזיר טהור, מידי דהוה אתענית חלום בשבת דצריך למיתב תענית לתעניתו. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[לד]** פטור. אף על פי שאין בו צד חיוב, שאין חס על גופו, אחרים שחבלו בו חיבין, תוספות: **[לה]** שאינו רשאי. דעבר על בל תשחית. רש"י. ועין תוספות יום טוב: **[לו]** חיבים. בדלא אתרו ביה, שאינו לוקה. תוספות:

פרק ח - משנה ז

[לז] אף על פי כו'. סתמא היא, ולא רבי עקיבא קאמר לה. רש"י: **[לח]** אין כו'. צער שדואג על בשתו. רש"י: **[לט]** השב וגו'. ויתפלל בעדך. וממילא

שְׂפִיפִסְנוּ כְּדֵי שְׂיִתְפַּלֵּל. כִּי מִי פָתִי יָסוּר הִנֵּה לְבַקֵּשׁ מֵאָדָם שְׂיִתְפַּלֵּל עֲלָיו
שֶׁלֹּא יָמוּת עַל חֲטָאוֹ אֲשֶׁר חָטָא נֶגְדַּד זֶה הָאָדָם עֲצָמוֹ וְלֹא יִפְיִסְנוּ תַּחֲלָה.
וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[מ]** וּלְפִיכֶךָ סָמָא אֶת עֵינֵי לָאו דְּוִקָא, אֶלֶּא אֶפְלוּ
הַפָּאָה וּפְצִיעָה בְּלֹא חֲסָרוֹן רָאשֵׁי אַבְרִים נְמִי. וְכֵן בְּסִיפָא לֹא נִקְט אֶלֶּא
נִזְקֵי מְמוֹנוֹ, דְּבַהֲכֵי פְטוּר, וְנִקְט סָמָא לְלַמְדְּנוּ דְּאִם אָמַר בְּפְרוּשׁ עַל מְנַת
לְפִטְר דְּפְטוּר אֶפְלוּ בְּהִנֵּי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[מא]** פְּטוּר. מִתְּנִיתִין
דְּאֶתִּי לְיָדִיהָ בְּתוֹרַת שְׁמִירָה, וְהִדְר אָמַר לוֹ שְׁבַר כּוֹי. וּמִשּׁוּם הֲכִי אִי לָאו
דְּאָמַר לִיהָ עַל מְנַת לְפִטְר הָוָה חֲיָב, דְּשְׁבַר עַל מְנַת לְשִׁלְמֵס קָאָמַר, דְּמִתְּחִיב
כְּבָר בְּשְׁמִירָה. אֲבָל אִי לֹא אֶתִּי לְיָדִיהָ מְעוּלָם בְּתוֹרַת שְׁמִירָה, אֶלֶּא עֲכָשׁוּ
אָמַר לִיהָ שְׁבַר, פְּטוּר, אֶפְלוּ כִּי לֹא אָמַר עַל מְנַת לְפִטְר. בְּגִמְרָא. וְעַיִן
תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[מב]** חֲיָב. אֶפְלוּ אָמַר לִיהָ עַל מְנַת שְׁאֲנֵי אֲשִׁלְמֵס, חֲיָב.
דְּאִין שְׁלִיחַ לְדַבְר עֲבָרָה. וְדוּמְיָא דְּרִישָׁא נִקְט. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט

פרק

פרק ט - משנה א

[א] עֲצִים כּוֹי. מִסְקִינָן בְּגִמְרָא דְּדוּקָא בְּשָׁנוּי דְּלֹא הִדְר לְבַרְיָתוֹ כְּבַתְּחִלָּה.
וּכְגוֹן שְׁגָזַל עֲצִים שְׁאִינְס מְשִׁפִּין וְעֲשָׂאָן כְּלִים בּוּכְאֲנֵי, דְּהִינּוּ שְׁפֹן, דְּלֹא הִדְר
לְבַרְיָתוֹ, וְנִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ שְׁנִקְרָא בּוּכְאֲנֵי. וְהִינּוּ דִתְנֹן וְעֲשָׂאָן כְּלִים: **[ב]** צָמֹר
כוֹי. הֲכִי נְמִי שְׁגָזַל צָמֹר שְׁאִינּוּ טוּוּי וְעֲשָׂה מֵהֶן לְבָדִים, שְׁאִינּוּ חוּזַר לְבַרְיָתוֹ
לְהִיּוֹת כָּל נִימָא וְנִימָא בְּפִנֵּי עֲצָמָה, וְנִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ שְׁנִקְרָא לְבָד. וְהִינּוּ דִתְנֹן
וְעֲשָׂאָן בְּגָדִים: **[ג]** כְּדִילִיף לִיהָ בְּגִמְרָא דְּף ס"ז מְקָרָא [עַיִן לְקַמֹּן בָּאוֹת ל"ו].
רִשׁ"י: **[ד]** הַעוֹמֶדֶת כּוֹי. כְּלוּמַר לְאַפּוּקֵי שְׂיִשְׁוּמוֹ כְּאֶלוּ יְלָדָה, דְּהָא עַל יָדֵי
הַלִּידָה קִנְיָאָה. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת, וְכָל שְׁבַח שְׁמִשְׁעַת גְּזֻלָּה עַד שְׁתַּלְדָּה,
לְגֻזְלוֹ. עַד כָּאן. וְטַעְמָא, דְּלַעוּלָם מְשִׁלְמֵס כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה, כְּדַכִּיל בְּסִיפָא, וְקָאִי
אֶכּוּלָּהּ בְּבִי דְּמִתְּנִיתִין, וְלֹא אֶזְלִינָן בְּתַר שַׁעַת קִנְיָה, אֶלֶּא מִשְׁקִנְיָאָה חֲזָרָה
הַשּׁוּמָא לְשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** רְצוּנוֹ לומר דְּדוּקָא הַנִּלְדָּה
וְהַגְּזָה קוּנָה בְּשָׁנוּי וּמְשִׁלְמֵס מַה שְׁהִיוּ דְּמִיָּהֶם, וְהַעֲדָף שְׁשׁוּהָ עֲכָשׁוּ יוֹתֵר
הוּא שְׁלוֹ. אֲבָל פְּרָה עֲצָמָה חוּזְרַת בְּעִינָהּ. דְּלִידָה וְגִזָּה לָאוּ שְׁנוּי הוּא בְּגוּף
הַפְּרָה כּוֹי. נְמוּקֵי יוֹסֵף. אֲבָל לְהִרָא"שׁ, דְּמִי פְּרָה מִמֶּשׁ, דְּהוּי שְׁנוּי אֵף לְפְרָה
עֲצָמָה וּקִנְיָאָה בּוֹ: **[ו]** וְיָלְדָה. הוּא הַדִּין אֶפְלוּ לֹא יְלָדָה, וְאִידֵי דְּנִסִּיב רִישָׁא
וְיָלְדָה, נִסִּיב נְמִי סִיפָא וְיָלְדָה. גְּמָרָא. וְאֵף עַל גַּב דְּבַרְיָשָׁא נְמִי מְשִׁלְמֵס כְּשַׁעַת

הַגְזָלָה, סִיפָא הָא קָא מְשַׁמַּע לָן דְּעֵבֹר וּטְעִינָה הוּי שְׁנוּי כְּמוֹ לֵידָה. וְנִרְאָה לִי דְהִכִּי נִמְי דִּינָא דְמַחְזִיר הַפְּרָה לְפָרוּשׁ הַנְּמוּקֵי יוֹסֵף וּכְדָלְעִיל. דְּמֵאֵי שְׁנָא שְׁנוּי הַמְלוּי אִו שְׁנוּי הַרְקוּת. וְקִשְׁיָא לִי, דְלִתְנִי נִמְי בְּרִישָׁא מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְזָלָה. וְצָרִיד עֵיוֹן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ז} וְלֹא אֶמְרִינָן דְּעַל כָּל פְּנִים יְשַׁלֵּם אַרְבַּעָה וְחַמְשָׁה כְּשַׁעַת הַגְזָלָה, לְפִי דְשְׁלוּ הוּא טוֹבַח כּוּי. וּמִמִּילָא דְמִכָּל שְׁכָן שְׁאִינוּ מְשַׁלֵּם הַכֶּפֶל אֶלָּא כְּשַׁעַת הַגְזָלָה:

פרק ט - משנה ב

{ח} מְשׁוּם דְּבִגְמָרָא מְהַפְּכִין לָהּ כּוּי וְתַנִּי וְחַכְמִים אֲוִמְרִים בְּעֵבְדִים כּוּי: {ט} כֵּין דְּאוֹרְחִיָּהוּ בְּהַכִּי, כְּהִזְק שְׁאִינוּ נִכְר חֲשַׁבִּין לִיה, וְאוֹמֵר לוֹ הֲרִי כּוּי, וְהוּי כְּחִמְץ בְּפִסַּח. אֲבָל מִתְּנִיתִין בְּשֶׁהֲרַקִּיבוּ כְּלָן שְׁהוּא הִזְק נִכְר כֵּין וְהַחֲמִיץ מִיָּרִי. נְמוּקֵי יוֹסֵף: {י} שְׁיִכּוֹל לֹמֵר לוֹ לֵךְ וְהוֹצִיאוּ שָׁם. רִשְׁיִי: {יא} תְּרוּמָה כּוּי. הַטַּעַם דְּאֵלוּ אֵף שְׁנַפְסָלוּ אֶצֶל הַגְזָלָן לְגַמְרִי, מִכָּל מְקוּם תְּבוּאֹת תְּרוּמָה וְלַחֵם חִמְץ לֹא נִשְׁתַּנָּה מִשְׁאָר תְּבוּאֹת וְלַחֲמִין, וְהֲרִי הוּן כְּמוֹ שְׁהִיוּ בְּשַׁעַת גְּזָלָה וּכְמוֹ שְׁהוּן עַכְשָׁיו שְׁאָר תְּבוּאֹת וְלַחֲמִין, מְשׁוּם הַכִּי מְצִי אִמֵּר לִיה הֲרִי כּוּי. מַה שְׁאִין כֵּן בְּפִסְלָתוֹ מְלָכוּת, כֵּין דְּצוּרַת מְטַבַּע זוֹ אִינָה יוֹצֵאָה כָּלל בְּכָל מְדִינוֹת הַמְּלָךְ וְנִטְבַּעָה צוּרָה אַחֲרַת בְּמִקּוּמָה, הֲרִי נִכְר הַפִּסְדָּה. סְמִי"ע: {יב} וְנַעֲבָדָה כּוּי. בְּעַד אַחַד, שְׁלֹא נִסְקָלָה. אֲבָל פְּסוּלָה לְקַרְבָּן. וְטַעֲמָא דְאִמֵּר לִיה הֲרִי כּוּי, דְּכָל בְּהֵמוֹת לָאוּ לְמִזְבֵּחַ קִימִי. רִשְׁיִי: {יג} לְסַקָּל. סְבִירָא לִיה לְהֵאִי תֵּנָא דְגוֹמְרִין דִּינוּ שְׁל שׁוֹר שְׁלֹא בְּפָנָיו וְאִין צָרִיד לְהַבִּיאוּ לְבֵית דִּין, דְּאִמֵּר לִיה מֵאֵי עֵבְדֵי לִיה, גְּמָרָא:

פרק ט - משנה ג

{יד} דְּאִין אֶמֶן קוּנָה בְּשַׁבַּח כְּלִי. גְּמָרָא. וְלֹא דְמִי לְגַזְלָן שְׁמַשְׁלֵם כְּשַׁעַת הַגְזָלָה, דְּהִכָּא לֹא כֵּין מְעוּלָם לְגַזֵּל וְלֹא זָכָה בָּהּ. וְעֵין מַה שְׁפַתְבְּנוּ לְקַמֵּן בְּדַבְרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה: {טו} חֲנִיב. שְׁזָה כְּזוֹרֵק חַץ וְהִזִּיק בּוֹ הוּא. הַרְמַב"ם:

פרק ט - משנה ד

[טז] דמי כו'. ובהקדיחה בשעת נפילה, שלא היה בו שבח מעולם. אבל אם הקדיחה לאחר שקלט ונעשה שבח בצמר, חזב לתן לו גם דמי שבחו, כמו נתן לאמן לתקן במתניתין דלעיל. גמרא. ולא ידעתי למה לא העתיקום הפוסקים: **[יז]** היציאה. פרש הרמב"ם מה שהוציא מדמיו. ורש"י הוסיף שכר טרחו כשאר שכיר יום: **[יח]** רש"י. ולקמן בדברי יהודה בהוצאה יתרה על שבת, פרשו שאם השכר פחות מן השבח שנותן לו את השכר, ומסתבר ודאי דהכי נמי אם השכר פחות מן היציאות דנותן לו: **[יט]** ומשמע דכי יהיב ליה אגרא מחיב למיתב הצמר ולא אמרינן דקני ליה לגמרי, שהרי לא נתפנו הצובע לזכות בו כלל. מה שאין כן בגזלן: **[כ]** רש"י. ומשמע דוקא לדשנה קנסינן. והלכך אם בעל הצמר אינו חפץ בצמר אלא שיתן לו דמי צמרו, הרשות בידו. ועין תוספות יום טוב: **[כא]** את היציאה. לפי שאין מתפנו לקנותו. הלכך לא דמי לגזלן דכלא שבחא דידיה היא כדתנן ריש פרקין. תוספות:

פרק ט - משנה ה

[כב] שוה פרוטה. לאשמה בה, פרט לפחות משוה פרוטה. ספרא: **[כג]** ונשבע לו. לדברי הר"ב בפרוש משנה ז' פרק ד' דבבא מציעא דעל כפירת פרוטה נשבעין, אתי שפיר. אבל לפי דבריו בריש פרק ו' דשבועות אין נשבעין על כפירה פחותה משתי כסף. פרשו התוספות דעל ידי בית דין אין נשבעין, והכא בנשבע על ידי עצמו: **[כד]** ומסים נמוקי יוסף, דכתיב ביום אשמתו, דמשמע שנשבע לשקר ומביא אשמו. והרמב"ם נתן טעם לדבר מפני שכבר נתאשו מאחר שנשבע ואין באין עוד לתבעו. ולדבריו באינו נשבע אפלו להודיעו אינו צריך. אבל הטור שכתב שצריך להודיעו לומר לו כך וכך גזלתה בא וקח ממני: **[כה]** להוליכו שאם יאנסוהו חזב להחזיר ולא הוי השבה כו'. רש"י: **[כו]** לשלוחו. עין פרק ח' דבבא מציעא משנה ג' בדברי הר"ב, דפלגתא דשליח בעדים שיקא נמי הכא. וכן הוא בהדיא בגמרא: **[כז]** רש"י. וכתבו התוספות, מתוך פרושו משמע דנותנו לשליח בית דין והוא שומרו בידו עד שיבא הנגזל. ואין נראה כו'. ומסקי דנראה דמתניתין אירי לענן אחריות הדרך, דמפטר כשיתן לשליח בית דין ויש לו כפרה מיד ואין צריך לו להמתין עד שיגיע ליד הנגזל, כיון שקבלו שליח בית דין. וכן פרש הרמב"ם: **[כח]** ליורשיו. נראה דאתי לאשמועינן דאפלו ליורשים יוליד למדי. אי נמי לענן קרן וחמש ואשם. ולא דמי ליורשי גזלן דאין משלמין חמש. תוספות:

פרק ט - משנה ו

{כט} לילך כו'. אבל לכשיבא מחיב לתת לו מדברי תורה:

פרק ט - משנה ז

{ל} נתן כו'. הוא הדין אם לא נתן לו את הקרו ונשבע אפרויהו אקרו ואחמש היה מוסיף חמש, אלא אורחא דמלתא נקט, דאקרו אין נשבעין שתי פעמים. והוא הדין אם נשבע על חמש דיולכנו אחריו למדי, כיון שנשבע עליו נעשה כגזלן. תוספות: **{לא}** הרי זה כו'. וכן לענין דיני נשבע והודה. ותנא דידן נקט בגזל. משום דפרקין בדיני גזל אירי:

פרק ט - משנה ח

{לב} שגנבו. לעיל נקט שאכלו, לרבותא אף על פי שאבדו מן העולם פטור מן הכפל בטענת אבד. והכא נקט שגנבו לרבותא דאף על פי שהוא בעין חיב כפל כיון שטוען טענת גנב. תוספות: **{לג}** כפל. אבל תשלומי ארבעה וחמשה לא קתני דלתני טבח ומכר כו', משום דבקרא לא כתיב ארבעה וחמשה אלא בגנב עצמו. תוספות:

פרק ט - משנה ט

{לד} ונשבע לו. ממש, דאי לא נשבע לו לא היה צריך להוציא חלק הנוגע לרשתו מהגזלה. ואפשר דהוא הדין לא נשבע, ונשבע דקתני משום סיפא דלוח ובעל חוב באין ונפרעין, לאשמעינן דאף על גב דנשבע שרי בהכי.

בית יוסף. והסמ"ע פתב דהדרכי משה הכריע דנשבע דוקא: **[לה]** לבניו כו'. פרושו התוספות, דלבניו של גזלן או לאחיו של גזלן, כלומר בתחלה לבניו אם יש לו, דהם קודמים לכל אדם בחלק המגיעו, ונחשב אותו כאלו מת הוא והרי בניו יורשים חלקו עם אחיו, והם אין באין מפחו אלא מפח אביו דאבא כדאמר בבבא בתרא דף קנ"ט תחת אבותיך יהיו בניך. הלכך אף על פי שאין לאביהן חלק בהם כלום שהרי יש לו להחזיר הגזלה, אפלו הכי הם קודמין בחלקו מההוא טעמא דבבא בתרא. או לאחיו כשאין לו בנים. וכן פסק הרמב"ם, אלא דסבירא ליה דמתניתין לאו דוקא נקט בניו ברישא, דודאי כל ימי חייו אין חלק לבניו בירשת אביו. ורש"י מפרש לבניו של אביו או לאחיו של אביו. ולשון הר"ב אי אפשר לפרש כשום אחד מהפירושים. ועין תוספות יום טוב: **[לו]** הרמב"ם. וטעמא דאי קנאה בשנוי אין עליו אלא לשלם דמי הגזלה ולא הוי בכלל והשיב את הגזלה, דהא קרא קאמר אשר גזל, אם כעין שגזל, יחזיר, כמו שכתבתי בריש פרקין. שמע מנה דקרא לא אירי אלא אם הוא כעין שגזל שלא נשתנה. נראה לי: **[לז]** ערוב פרושים אני רואה בדברי הר"ב. דזה יצא לו מהרמב"ם, והוא מפרש שאין לו אחים. והר"ב כבר פרש אין לו נכסים, כשיטת שאר המפרשים, ולדידהו יש לומר דנקט בניו כו' דשכיחי, והוא הדין אם אין לו [אחים] דהירשה ממשמשת ועולה עד יעקב אבינו, ואליהם [וליהם] הוא נותן. וזה לשון הרמב"ם, ואם לא היה אצלו אח מאביו ולא בנים (והוא פרוש אין לו) או לא החזיר הוא את הגזלה לבניו (והוא פרוש דואם אינו רוצה) יתן אותו בחובו וכו'. ועין תוספות יום טוב: **[לח]** ונפרעים. דמה שמתחזיר להם לא חשיב כאלו נתן להם במתנה ושלא יוכלו בעלי חוב לטרף, דאין אחריות על המטלטלים. דאינו נותן להם לשם מתנה אלא בסתמא בשתיקה מחזיר להם ואין דעתו אלא לקיים מצות השבה בעלמא, הלכך לא הויא מתנה, ויכול בעל חוב לטרף מהם. והוא ודאי אינו יכול לחזור ולקח מהן, דאז לא היה מתקיים השבה כלל אם היה יכול לקח בעצמו מה שנתן. אבל מה שבעל חוב נוטל מתקיים שפיר מצות השבה, כיון שבעצמו אינו נוטל. תוספות:

פרק ט - משנה י

[לט] קונם. מבאר בריש נדרים שהאומר קונם תופס החפץ בקרבן, שקונם כנוי לקרבן הוא, ויהיה פרוש הלשון, קונם יהיה אם אתה נהנה כו'. ועין תוספות יום טוב: **[מ]** יירשנו. שזה כאומר נכסי עליך אסורים (נדרים פ"ה מ"ג). הרמב"ם: **[מא]** לא כו'. שזה כמו שאמר ליה נכסים אלו אסורים עליך. שם. וכתב הר"ן לאו למימרא דכיון דנכסים אסורים לו בהנאה לא יזכה בהן, דהא קתני סיפא ויתן לבניו ולאחיו ואם אין לו לזה ובעלי חוב כו', ואם לא זכה בגוף הנכסים היאך נותנם לבניו או לאחיו, והיאך בעלי

חוב באים ונפרעים, אלא ודאי נכסים דידיה נינהו אלא שאינו רשאי להנות מהם. עד כאן. ומשום הכי ניהא לשון ויחזיר. אבל הר"ן העתיק ויתן. וכן הוא בירושלמי: **[מב]** ויחזיר. לאו למימרא שיתנו להם ממש, אלא שמראה להם מקום ואומר להם נכסי אלו אסור עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם, טלו לעצמכם ועשו מהם מה שתרוצו. וכהאי גוונא לאו מתנה הוא אלא גוונא דהפקר. אבל הבית יוסף כתב שאפלו לתנם ממש מתר, כיון שמודיעם שמפני שאסורים עליו נותנם להם אין כאן טובת הנאה. ועין תוספות יום טוב: **[מג]** לאו דוקא. ועין פרק ד' דנדריים משנה ז'. ולא תני הכא נמי אינו רוצה, משום דנדאי אינו רוצה. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[מד]** ונפרעים. אחר מיתה. ואפלו בחייו הנה שרי בכהאי גוונא, כדתנן (שם) המדר הנאה מחברו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני כו'. אלא לפי שזה אין רוצה שיהנה ממנו כלל בחייו ואינו יכול לעשות תקנה אלא מדעתו. תוספות:

פרק ט - משנה יא

[מה] לכהן. תנו רבנן אשם זה קרן. המושב זה חמש. כשהוא אומר מלבד איל הכפורים, הוי אומר אשם זה קרן. ולמה קורוהו אשם, שאם החזירו בליה דלא יצא, החזירו לחצאין לא יצא, ואין חולקים גזל הגר כנגד גזל הגר, כדין אשם. גמרא:

פרק ט - משנה יב

[מו] משמע דרצונו לומר טעמא שזכו במה שבגידם כדון נכסי הגר כו' שכל הקודם בהן זכה. ותמהני, דאי הכי קרא למאי אצטריך כו'. ובגמרא אמר אביי שמע מנה כסף מכפר מחצה, דאי לא מכפר הנה אמינא מהדר ליורשין, מאי טעמא, אדעתא דהכי (דלא תהוי ליה כפרה) לא זיהב ליה כו'. הא קמן דהטעם משום דמכפר מחצה. ולהך סברא בעינן קרא דלא הנה ידעינן דכפר מחצה. אלא הנה אמינא דאין כפרה עד שיביא קרבן: **[מז]** יצא. ילפינן ליה בגמרא מקרא: **[מח]** אין כו'. בגמרא יליף ליה: **[מט]** אינו מדקדק, דמשמע דאי לא נתן לבסוף עכב, וכבר פרש דהעכפה הינו על ההקדבה, וכיון שכבר קרבה אין עוד עכבה כו'. ואולי רצונו לומר דלא תימא דבדיעבד סגי ליה ויפטר מן החמש, להכי קאמר ולבסוף נתן,

כְּלוֹמֵר שְׁלֵב־סוּף יִתֵּן וְלֹא יִפְטֹר בְּכֶד. וְקָרִי בֵּיה נֹתֵן. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק

פרק י - משנה א

[א] דְרָשׁוֹת יוֹרֵשׁ לָאוּ כְרָשׁוֹת לֹקַח דָּמִי, וַיֵּאוֹשׁ כְּדִי לֹא קָנִי. רִשְׁיִי. וְהָא דְדִיק הָרִיב לְכַתֵּב וְהִיא בְּעֵינָהּ, מְשׁוּם וְחִיבִים לְהַחְזִיר דְנִקְט, כְּלוֹמֵר דְחִיבִים לְהַחְזִיר הַגְזֵלָה עֲצָמָה. אֲבָל כְּשֵׁאִינָה בְּעֵינָה אֶלָּא נִשְׁתַּנֵּית בְּשֵׁנוֹי דְאִמְרוּן בְּרִישׁ פְּרָקִין דְלַעִיל, אִין חִיבִים אֶלָּא דָּמִי הַגְזֵלָה, וְהָרִי דִין הַבְּנִים כְּדִין אֲבִיהֶם: **[ב]** וְאִף עַל גַּב דְתַבְיַעָה בְּעַל פָּה הִיא: **[ג]** בְּגִדוּלִים אִירִי, דְקִטְנִים פְּגִיעָתוֹן רָעָה: **[ד]** כְּפָל לְשׁוֹן הוּא, דְהָא בְּהִכִי אִירִינוּ: **[ה]** דְאֵלוֹ סְלַעִים בְּסַלַע דְלֹא מִתְהַנֵּי בְּחִלּוֹף יִלְכָּא אִסּוּרָא. וְהָא דְפִרְשׁ דְאִם חִיב אָדָם פְּרוּטוֹת כּוֹי דְשָׂרִי מְשׁוּם שְׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדוֹ, הִינוּ לֹמֵר הִיכָא דְמִתְכַּוֵּן לְתַת סְלַע כְּדִי לְקַבֵּל פְּרוּטוֹת, דְמִתְהַנֵּי. שְׁלִטִי גְבוּרִים: **[ו]** אִין כּוֹי. לְשׁוֹן הָרִאשִׁי, כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְאִתִּי כְּרַבְּנֵן דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְשַׁנָּה חִי פְּרָק כּוֹי דְכֻלִּים דְאִמְרִי סְתָם גְזֵלָה לָאוּ יֵאוֹשׁ בְּעֵלִים הִיא. וְלִי נִרְאָה דְכָל מַה שְׁהַמוּכָס וְהַגְבָּאִי נוֹטֵל הוּי יֵאוֹשׁ בְּעֵלִים, וְאִפְלוּ אִין לוֹ קֶצֶבָה. וְאִפְלוּ הִכִי דְבַר מְגִנָּה הוּא שְׁיִקְבֵּל אָדָם מְמוֹן מִמְּקוֹם הַמֵּיחַד לְגִזְל. עַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ז]** אִף עַל פִּי שְׁהוּא עוֹמֵד מְחַמֵּת הַמְּלֻדָּה הָרִי הוּא כְּמוֹכָס שְׁאִין לוֹ קֶצֶבָה, שְׁסִתְמָא יוֹתֵר מִן הַדִּין הוּא נוֹטֵל. הַמְּגִיד:

פרק י - משנה ב

[ח] דְשֵׁנוֹי רְשׁוֹת הִינוּ רְשׁוֹת עֲצָמוֹ דְהָאִיד דְמְקַבֵּל מֵהֶם, וּמִהֵנִי שְׁנוֹי רְשׁוֹתוֹ כִּינּוֹן שְׂבָא לְיָדוֹ אַחַר שְׁנִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעֵלִים כְּבָר. תּוֹסְפוֹת: **[ט]** נְחִיל כּוֹי. הָא קָא מְשַׁמַּע לָן דְאִף עַל גַּב דְדְּבוּרִים (שְׁאִינוּ בְּרְשׁוֹתוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹ תְּרַנְגוּלִים וְאֻזִּים. הַרְמַבֵּיט) וְקִנְיָן דִּידְהוּ אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן, אִפְלוּ הִכִי אִם נִתְיָאֲשׁוּ אִין, אִי לֹא לֹא. גְּמָרָא: **[י]** מְכָאן כּוֹי. כְּגוֹן שְׁהִיוּ בְּעֵלִים מְרַדְפִים אַחֲרֵיהֶם וְאִשָּׁה וְקָטָן

מְסִיחִים לְפִי תַמָּם וְאוֹמְרִים מִכָּאן יֵצֵא נֶחֱלִיל זֶה, הוֹאִיל וְקִנְיֵן דְּבוּרִים מִדְּבָרֵיהֶם הָאֲמִינוּם בּוֹ. גְּמָרָא: [יא] אָף כּוֹי. תִּנְיָא רַבִּי יִשְׁמַעֵאל כּוֹי תִּנְיָא בֵּית דִּין הוּא שְׂיֵהָא יוֹרֵד כּוֹי וְקוֹצֵץ כּוֹי, שְׁעַל מְנַת פְּו הַנְּחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ:

פרק י - משנה ג

[יב] דָּאִי לְאַחַר יְאוּשׁ הָרִי קִנְיָהּוּ בִּיאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ב לְעִיל. וְאָף עַל גַּב דְּלַפְנֵי יְאוּשׁ הוּא (וּבְרִישׁ פְּרָקִין פֶּרֶשׁ הַר"ב לַפְּנֵי יְאוּשׁ חֲזִבִים לְשִׁלָּם), נוֹטֵל הַדָּמִים מִפְּנֵי תִקְנַת הַשּׁוּק. פֶּרֶשׁ רַש"י עַל שֶׁקִּנְאוֹ לֹקַח בְּשׁוּק בְּפִרְהָסְיָא וְלֹא הִבִּין בּוֹ שֶׁגִּנְב, עָשׂוּ לוֹ תִקְנָה שְׂיִשְׁלָם לוֹ בְּעַל הַבֵּית מְעוֹתָיו. וְאִפְלוּ לְמֵאן דְּאָמַר סִתָּם גִּנְבָה יְאוּשׁ בְּעֵלִים, מִיָּרִי בְּבַעֲלִים מְרַדְּפִים אֶת הַגִּנְבָה, וּבִסְפָרִים לִיכָא יְאוּשׁ כָּלֵל, שְׂיִוְדַע שְׂיִבְאוּ לִיד יִשְׂרָאֵל. תּוֹסְפוֹת. וְנִרְאָה לִי דְלֶהֱכִי תִנְיָ סְפָרִים, לְגַלוּיֵי דְכָלְיוֹ לַפְּנֵי יְאוּשׁ אִירִי, וְהוּוּ דּוּמְיָא דְסְפָרִיו. וְאִי לֹא תִנְנֵן כָּלְיוֹ, הָוָה אֲמִינָא דְסְפָרִיו הִינְנוּ סְפָרִי תּוֹרָה דְאָסוּר לְמַכְרָם. עֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [יג] וְטַעֲמָא דְהָא מְאָבֵד אֶת שְׁלוֹ לְהַצִּיל אֶת שְׁלֵן חֲבָרוֹ, וּבְכִי הָא לֹא מְחִיב לְהַשִּׁיב אֲבָדָה, דְאֲבָדְתוּ וְאֲבָדְתָּ חֲבָרוֹ שְׁלוֹ קוֹדְמָת, כְּדִתְנֵן סוּף פֶּרֶק ב' דְּבָבָא מְצִיעָא. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק י - משנה ד

[יד] חֲבִית שֶׁל דְּבֶשׁ כּוֹי שְׁכָרוֹ. גְּמָרָא, כְּשַׁעֲקַל בֵּית הַבַּד כְּרוּדַ עָלֶיהָ. פֶּרֶשׁ רַש"י חֲבִית שֶׁל דְּבֶשׁ קְשׁוּרָה בְּעַקֵּל וְלֹא יִשְׁפָּד הַכֹּל אֶלָּא מְנֻטָף מְעַט מְעַט וְלִיכָא הַפְּקָר. עַד כָּאן. וְלֹא יָכוֹל לֹדְמֵר מִהַפְּקָרָא קָא זְכִינָא כְּהִנְדֵּן דְּמִשְׁנָה ב': [טו] חֲזִב. מְלִשׁוֹן הַר"ב מְשִׁנָּה ט' פֶּרֶק ב' דְּבָבָא מְצִיעָא מְשִׁמַע שְׁצָרִידֵּן שְׂיִאֲמַר לוֹ שְׂיִצִּיל. וְדוֹקָא בְּמַקּוֹם שְׂיִשׁ לוֹ הַפְּסֵד כִּי מִתְנַיִתִין. אֲבָל כְּשִׁאֲיִן לוֹ הַפְּסֵד אִיתָא בְּגְמָרָא דִּף קִט"ז דְאִפְלוּ אֲמַר לִיהָ בְּעַל הָאֲבָדָה תִּצִּיל וְאִתְּן לָךְ כְּדָ וְכָד, אִין לוֹ אֶלָּא שְׁכָרוֹ, דְיָכוֹל לֹדְמֵר מְשִׁטָּה אֲנִי בְּדָ: [טז] מֵאֲתִים. אֹרְחָא דְמִלְתָּא נְקֻט, דָּאִי שְׂנִיָּהּ שְׁוִים לְמָה וְנִיחַ שְׁלוֹ וְנִצִּיל שְׁלֵן חֲבָרוֹ. וְכֵן כְּתַב סַמ"ע: [יז] אָמַר לוֹ. הוּא הַדִּין בְּפְנֵי בֵּית דִּין, כְּדִתְנֵן בְּמִשְׁנָה ט' פֶּרֶק ב' דְּבָבָא מְצִיעָא. אֶלָּא מְשׁוּם דְרִישָׁא מִיָּרִי וְדָאִי כְּשִׁישׁ שָׁם הוּא, מִחִית לְסִיפָא בְּחַד מִחִתָּא:

פרק י - משנה ה

[יח] **מחמת כו'**. דיקינן בגמרא מדלא קתני ואם לאו כו', משום דהא מרישא שמעינן לה, והאי אם מחמת הגזלן מלתא אחריתא אשמעינן היכא דאנסוהו להראות כל מה שיש לו והראה שדה זו שגזל בכלל שדותיו, כיון דלא אנסוהו להראות אלא על שלו לא הוה ליה להראות אותה שדה שגזל שאינה שלו: **[יט]** **שטפה כו'**. שהיתה על שפת הנחל והגביה שפתו, והמים שוחקין וכורין תחת השפה ומתפשט בתוך השדה. **[כ]** **הרי כו'**. בגמרא יליף מפלל ופרט וכלל, מה הפרט כו', יצאו קרקעות ועבדים ושטרות:

פרק י - משנה ו

[כא] **לא כו'**. אין זה יכול לכופו לקבל חובו או פקדונו במדבר, דלאו מקום שמור הוא. רש"י. כלומר אבל אם החזיר וקבלו פטור:

פרק י - משנה ז

[כב] נראה לי דלאו למימרא שצריך שיטען אותו דמה לי ליה ולטענתו דכיון דהלה מספק בפרעון אינו יוצא ידי שמים עד שיצא ידי ספקו והלכך אפלו אינו טוענו כלום. וכן בגמרא אמרו דלא תבע ליה ולא אמרו דטען שמא כו' אלא שאם אומר ברי לי שלא הלוייתך הנה זה פטור אף לצאת ידי שמים, מידי דהנה טענו חטין והודה לו בשערין דפטור אף מדמי שערים. (ומוכן ממילא דאף פשהנתבע יודע בברי שחייב פטור כמו בטענו חטין כו'): **[כג]** **פטור כו'**. על פי בית דין. אבל לצאת ידי שמים חייב, כיון דמסתפק ויש כאן תובע **בברי**:

פרק י - משנה ח

[כד] נגנב. נראה לי דמשום סיפא דפטור תנא נגנב, דלא תימא דוקא מת מעצמו פטרינן ליה: **[כה]** והלקד אפלו מת חייב כדתנן במתניתין. ומה שכתב הר"ב שבגרמתו נאבדה, הוא הדין במת. ועין תוספות יום טוב:

פרק י - משנה ט

[כו] עצים. מיירי בשומרי פרות מחברין באילנות: **[כז]** וקאי על נשים. וזה לשון הפגיד משנה, העגלים שם בזול, והאשה מגדלתן ומוכרתן: **[כח]** אסור. מפני שהן בחזקת גנבה. הרמב"ם: **[כט]** מפל מקום. מפל אדם. ואם אמר הטמן, אסור. הרמב"ם:

פרק י - משנה י

[ל] שהסורק מוציא על ידי הקוצים. רש"י. ועין תוספות יום טוב: **[לא]** יתר כו'. כלן לבעל הבית. וטעמא דבקפדא תליא מלתא, וכי הוי מידי דלא חזי ליה לא קפיד אבל במידי דחזי ליה קפיד. ויתר מכאן חזי ליה וקפיד אפלה דהא הכל חזי ליה, כדאשכחן בדין האונאה. טור: **[לב]** בגמרא מסקינן במלא מחט וחוצ למחט במלא מחט, דהינו ארד מלא שני מחטין: **[לג]** אורחא דמלתא נקט כו'. והוא הדין נמי איפכא, שקבלן עשה אצל בעל הבית ושכיר יום בביתו, דהוי דינא איפכא. דכלה מלתא תליא במקום המלאכה, אם היא אצל בעל הבית קפיד בעל הבית על הכל, לפי שכיון שהציאות הם אצלו קפיד עליהם. מה שאין כן כשאינם אצלו לא קפיד עליהו, דלא טרח בהו לאיתוניה גביה. וזה שדקדק הר"ב לכתב כשכיר יום בכ"ף הדמיון: